

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэглияр,
дидед ч'ал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 1 (10906) хемис 2 – январь, 2020 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Самур вац'ал - ц'ийи муьгъ

24-декабрдиз Дагъустан Республикадин Къил Владимир Васильева, Россиядин Федерациядин экономикадин жигъетдай вилик финин министр Максим Орешкина ва Азербайжан Республикадин премьер-министрдин заместитель Шахин Мустафаева Мегъарамдхуьруьн района Россиядинни Азербайжандин государстводин сергъятдилай тухванвай муьгъ ачухунин мярекатда иштиракна.

Самур вац'ал муьгъ эцигунин проект 2013-йисан августдиз Россиядинни Азербайжандин гьукуматрин арада къулар ч'угур ик'рардин сергъятра аваз къилиз акъудайди я. Ц'ийи муькьуь 1957-йисуз эцигай куьгъне муьгъ эвезда. Ц'ийи муькьуьн яръгивал - 325,3 метрдиз, гьаркьуьвал 17,5 метрдиз барабар я. Проектдин къимет Азербайжандин 36,5 миллион манатдиз (саки 21,5 миллион доллардиз) барабар я. Россиядинни Азербайжанди муьгъ эцигунин к'валахар сад х'тин къадарра аваз финансламишна. И муьгъ транспортдин международный “Кеферпад - Кьиблепад” коридордин важиблу пай я.

Адет ханвайвал, муьгъ ачухунихъ галаз алакьалу яз яру лент ат'айдалай гьуьгъуьниз к'ват' ханвайбурун вилик Азербайжандин премьер-министрдин заместитель Шахин Мустафаева рахана. “Къе чун важиблу ва лишанлу серенжемдин иштиракчяр я. И муькьуь неинки Самур вац'ун къве пад гьак' сад-садахъ галаз алакьалу ийизва, ада неинки чи арада алишверидин, экономикадин жигъетдай авай алакьаяр гегеншарда, гьак'ни чи улквейар ва халкьар сад-садав мадни сихдаказ агудда. Рик'ел хуьн лазим я хь, ц'ийиз эцигнавай муьгъ транспортдин “Ке-

ферпад - Кьиблепад” ва “Кеферпад - Рагьак'лидай пад” коридордин важиблу участок я. Алай йисан 10 вацран вахтунда “Кеферпад - Кьиблепад” маршрутдай тухуьвай парарин къадар 60 процентдилайни гзаф, “Кеферпад - Рагьак'лидай пад” маршрутдай дашмишзавай парарин къадар лагьайт'а, 53 процентдин артух хъана. Зун инанмиш тирвал, и муькьуь чи халкьарин хушбахтвал ва абадвал патал Азербайжандинни Россиядин арада авай стратегиядин ва дуствилин алакьаяр мягъкем хъуниз куьмек гуда, - къейдна Шахин Мустафаева.

Ахла к'ват' ханвайбурун вилик экъеч'на рахай РФ-дин экономикадин жигъетдай вилик финин министр Максим Орешкинани мярекатдин иштиракч'ийриз лишанлу вакъиа мубаракна ва муьгъ эцигунал машгул хъайи вирибуруз сагърай лагъана: “И проектдихъ еке тарих авайди я. Ам къилиз акъудун са акъван асанта акъваз-нач, ят'ани нетижада чав ерилу муьгъ агакьнава. Чаз акъвазвайвал, чи улквейарин арада авай алакьаяр, гьа гьисабдай алишверидин рекъяй алакьаярни мягъкем жезва ва чна абур кам камунин гьуьгъуьнлаз гегеншарзава, ц'ийи проект пайда жезва. Ида неинки алишверидин, гьак'ни туризмдин рекъяй санал к'валахдай мумкинвилер ачухзава, ц'ийи къурулушри лагъайт'а, хъсанвилехъ жезвай и дегишвилериз къец' тагун, а дегишвилерилай вилик кваз хуьн герек я. Гьа са вахтунда чна рекъерин сеть вилик тухунин барадай гъеле хейлин к'валахар хъувун лазим тирди рик'елай ракъурзавач. Муьгъ - им ч'ехи имарат я, ада чи агъалирин ва улквейарин хушбахтвилин кардиз къуллугъда”.

Дагъустандин Къил Владимир Васильева вичин тебрикдин рахунра к'ват' ханвайбурун рик'ел къе йис идалай вилик инал муькьуьн сифте къван бинеда турди хкана ва, муьгъ ачухуникай лугъуналди, алава хъуьна: “Ихътин гьуьзел, гьуьлушан юкьуз и вакъиа къиле фин хуш жедай кар я. Ихтибарвили санал к'валахун арадал гъизва, санал к'валахун лагъайт'а, государствояр абад хуьнин рехъ ачухзава. Дагъустандинни Азербайжандин арада къетлен алакьаяр ава, багъривилин алакьаярни сихбур я. Экономикадин ва инсанрин арада авай алакьаяр гегеншарунин барадай чи улквейарин регъберрини еке к'валах тухуьза. Заз муькьуьн проект туйк'уьрайбуруз, къенин сувар къиле тухудай мумкинвал ачухай вирибуруз сагърай лугъуз кланзава. Са вац'ун къве пата яшамш жезвай инсанар сад-садав агудун - им ч'ехи вакъиа я. Куьн сагърай!”

Россияда Азербайжандин Чрезвычайный ва Тамам ихтиярар ганвай посол Полад Бюлбюл-огълиди и муьгъ Азербайжандинни Россиядин дуствилин лишан тирдахъ инанмишвал къалурна: “Азербайжандин Президент жанаби Илгъам Гъейдарович Алиеван ва Россиядин Федерациядин Президент Владимир Владимирович Путинан майилвилерин нетижада и муьгъ эциги хъана. И рекъяй зун неинки посол яз, гьак'ни Дагъустанда хейлин дустар авай кас язни гзаф сеферра фена. Заз и рекъихъ галаз алакьалу яз гьыкъван месэляяр вилик акъваззавайт'а ақунай. Инсанриз секиндаказ сад-садан патав фидай мумкинвал хъуникай чна фикир ийиз гзаф йисар алатна, эхирни чи вил алаз хъайи

▶ 2

Нумрадай клела:

ЖЕМИЯТ

Ц'ийи агалкьунрихъ

Алатай йисуз чи халкьдин уьмуьрда къиле фейи виридалайни къетлен вакъиа-рикай сад вири дуьньядин лезгийри умуми диктант кхьин хъана. И вакъиади Украинада, Белоруссияда, Эстонияда, Туркияда, Азербайжанда ва Урусатда авай чи ватанэглияр сад авуна...

▶ 2

ТАРИХ

Самурви Амай

Тарих океан хъиз я, ахтармишна куьтягъ тежер. Гьакъикъи деллар авай са чешме къванни гьат тавунмаз, Амай лугъудай къегьал хъанани, хъаначни тести-къариз жедач. Газет клелзавайбурун арада Амаякай деллар чидайбур аваз хъайит'а, абур редакциядив агакьарун т'алабзава.

▶ 6

ЭКОНОМИКА

Вири улкведа кардик кутада

Ц'ийи налогдал эляч'ун ва къазанжий-рилай 4 процент пул гун патал мобильный “3и напог” приложенида регистрация авуна кланда. Лазим жезвай документар: арза, паспортдин деллар, шик'л. Гьак'ни и кар ФНС-дин официальный сайтда авай “Хусуи кабинетдин” куьмекдалди ийиз жедач.

▶ 7

ОБРАЗОВАНИЕ

180 муаллим хкъяда

Алукънавай йисуз Дагъустандин властриз “Земский учитель” программадин сергъятра аваз республикадин хуьрерин школайра 180 муаллимдиз к'валахдин чкаяр тешкилдай фикир ава. Идакай Дагъустандин Къил Владимир Васильева Табасаран райондиз муьгъман хъайи вахтунда малумарна.

▶ 9

ХАБАРАР

Агалкьунрин кук'лушрихъ

Меркезда яшамш жезвай бажарагълу лезги руш Госдумадин къвалав гъай жегъилрин парламентдин, ана кардик къай медениятдин рекъиз талукъ пешекаррин советдин член я. Ада Госдумадин заседанийра иштиракзава, жегъилрихъ галаз к'валах тухуьза ва медениятдиз талукъ месэляяр веревирдзава... Зарина Москвадин гьукуматдин къвалав гъай информациядин сиясатдин комиссиядин член я.

▶ 12

ХАБАРАР

Виридалайни хъсан “10”

...Лезгийрин арада спортдин рекъе еке дережайрив агакьзавай зурба лагъливанрин къадар йисалай-суз артух жезва. Къуй жергъяр мадни къалин хъурай! Алукънавай Ц'ийи йисуз абурухъ мадни зурба агалкьунар хъун чи мурад я. Лезги халкьдин т'вар машгъурзавай гъар са къегъал хъиз чна сагърай, аферин лугъуьза...

▶ 15

Самур вацлал - цийи муьгъ

1

юг алуькна. Заз и муькьюькай менфят къачудай вири инсанрин тварунихъай ам эцигайбуруз, инженерриз, проект тукьюьрай ксариз и имарат эгнешвилер авачиз эцигна кардик кутун патал зегмет члугур виридаз риклин сидкъидай сагърай лугъуз кланзава".

Мярекат кутьягъ хъайидалай гуьгъуьниз цийи муькьюьвай пар члугвадай сифтегъан автомобилар фена.

* * *

Гъа и юкъуз Дагъустан Республикадин Къил Владимир Васильев, Россиядин Федерациядин экономикадин жигъетдай вилик финин министр Максим Орешкин ва Азербайжан Республикадин премьер-министрдин заместитель Шахин Мустафаев автомобилрин "Луклар-Ярукъвалар" рекуиз килигна.

Меьгарамдхуьруьн районда 19-октябрдиз ачухай а рекъи автомобилрин федеральный "Кавказ" шеьредилай автомобилрин рекъин международный маршрутдал алай Хважа-Къазма-яр хуьруьхъ фидай мумкинвал таъминарзава.

И участокда къвалахар 2015-йисалай инихъ тухузвайди тир ва, пешекарри къейдзавайвал, и рехъ тукьюьруни транспортдин къвалах дибдай дегишарнава.

ИкI, цийи рекъи сергъятдал алай автомобилар ахъайдай "Цийи Филер" ва "Тагъирхуьр" пунктарихъ тухузвай рехъ 21 километрдин куьруь ийизва. Автомобилар фидай алай аямдин муьгъ пайда хъунихъ галаз алакьалу яз Самур вацлалай къиледихъ галай хуьрери улакьрин куьмекдалди Дагъустандин Кеферпатахъ, Дербент ва Махачкъала шеьгеррихъ галаз алакьа хуьн таъминардай цийи маршрутни кардик кутунва.

Милли парк арадал гъанва

РФ-дин Премьер-министр Дмитрий Медведева Дагъустан Республикада 48 агъзур гектардилай виниз майданар къазвай "Самурский" милли парк тешкилуьнин гъакъиндай къарардал къул члугунва. Талукъ тир документ 27-декабрдиз Министррин кабинетдин сайтдиз акъуднава.

"Къул члугунвай къарардал асаслуь яз, Ахцегъ, Дербент, Докъузпара ва Меьгарамдхуьруьн районрин мулкарал, тамун фондуьнин чилерал, санлай къачурла,

48273,15 гектардин майданар къунвай "Самурский" милли парк тешкилнава. Милли парк Россиядин Минприродадин ихтиярда жеда", - лугъузва документдихъ гилигнавай справкада. Министррин кабинетдин сайтда къейднавайвал, цийиз тешкилнавай милли паркуни мулкарар къве кластер - дуьзенда, гуьлуьн къерехда авай "Самурдин сив" участок ва къакъан дагъларин "Шалбуздагъ" участок акатзава. Милли паркуни дуьзендин паюнин асулбине заказникдин мулкарар - чпик кефердихъай Дербент ва Меьгарамдхуьруьн рай-

онрин сергъятрин патарив гвай тамун чка-яр акатзавай мулкарарни тешкилда. "Участокди, Самур ва Гуьлгери вацларин хилери атлана са акъван дерин тушир хейлин кламар, чухуьр арадал гъанвай дуьзендин чка къунва. Каспий гуьлуьн къер тирвал къумадин са жерге клунтар хжаж хъанва. И мулкуни набататрин аламдик агъзурдалай виниз жуьрейрин набататар акатзава. Абурун арада лап кит терг жезвай, Россиядин ва Дагъустан Республикадин Яру ктабра гъатнавай жуьрейрин набататарни ава", - къейдзава малуматда.

Мадни авадан хъурай!

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

25-декабрдиз Ахцегъа республикадин са райондани авачир хъгин гегенш, гуьзел "Набережный" ва Мукътадир Айдинбегован тварунихъ галай цийикла тукьюьр хъувунвай паркар ачуна. Къейд ийин хъи, ихътин мумкинвилер РД-дин Къил Владимир Васильеван теклифдалди арадал гъайи "Зи Дагъустан - шеьгердин къулай шартлар" програмади гана.

Шадвили мярекат Байрамован къучеда цийикла тукьюьр хъувунвай Мукътадир тварунихъ галай ял ядай багъ ачуьнулай гатлунна. Гуьгъуьнлай жемят ва мугъманар Ахцегъ вацун къере, Абдулжелил Идрисован къучеда кутунвай цийи багъда (цийи паркуна) къватI хъхъана. Мярекатда "Ахцегъ район" МР-дин къил Осман Абдулкеримова, райсобранидин председател Абдул-Керим Палчаева, Докъузпара ва Рутул районрин реьберар тир Ибрагъим Ибрагъимова, Агъмед Агъмедова, район-

дин идарайринни карханайрин коллективри, хуьрерай чкадин администрацийрин делегацийри, жемятди, СМИ-дин векилри иштиракна.

Шадвили мярекат О.М.Абдулкеримова ачуна.

- Гуьрметлу районгълияр, мугъманар! Къе дагълух райондин агъалиьриз шеьгерда хътин къулай шартлар яратмишдай мумкинвал хъунал чна шадвалзава. Цийи парк - им районгълийривайни мугъманривай ял ягъиз жедай къулай чка я. И мураддалди гъеле гиламаз паркуна лазим тир вири шартлар тешкилнава, гележегда чна ам мадни хъсанарда. Чпин къвалах гъакъисагъвилелди авур устларарни фялеяр, абуруз чпелай алакьдай куьмекар авур чи идарайринни карханайрин коллективар сагърай!

Ахцегъ район яшайишдинни экономикадин рекъяй вилик тухунай РД-дин Къил В.А.Васильеван, республикадин Гуькуматдин Председатель А.А.Здунован за жуван ва вири районгълийрин патай чухсагъул малумарзава. Районгълийриз алуькзавай Цийи йис мубаракзава, - лагъана райондин реьберди.

Районгълийриз цийи парк мубаракунин ва алуькзавай 2020-йис тебрикуни хуш келимаяр маса юлдашрини лагъана.

Мярекатдин сергъятра аваз концертни къиле фена.

И вакъидакай гегеншдиз "Лезги газетдин" сайтдай къелиз жеда.

Къелемдин стхайриз мубаракрай!

Агъмед МАГЪМУДОВ

Мукъвара Махачкъалада Дагъустандин журналистрин Союздин 60 йис тамам хъуни талукъарнавай мярекат къиле фена. Адан сергъятра аваз журналистикадин хиле агалкъунар аваз зегмет члугвазвай республикадин са жерге журналистрив шабагъар вахкана. Абурун арада чи халкъдин векиларни ава.

ИкI, "Лезги газетдин" редакцияда хейлин йисара чарарин ва яшайишдин отделдин редактор яз къвалахай Алаудин Гъамидова ва "ННТ" каналдин къуллугъчи, сейли публицист Ханжан Къурбанован

Урусатдин журналистрин Союздин патай гуьрметдин грамотаяр вахкана. ДГУ-дин филологиядин факультетдин журналистикадин отделенидин муаллим, машгур журналист Алик Абдулгъамидов Урусатдин журналистрин Союздин "Пешекарвал. Намус. Лайихлувал" ("Профессионализм. Честь. Достоинство") медалдиз лайихлу хъана. "Дагъустан" РГВК-дин милли члаларал акъатзавай вешанидин редактор, "Вахтар ва инсанар" передача къиле тухузвай Дагъустандин халкъдин артист Исамудин Агъмедован яргал йисарин зегмет "Къизилдин лекъ" премия гуналди къейдна.

Цийи йисан вилик мад са къелемдин устадди - къетлен хатI авай публицист, "Лезги газетдин" штатдик квачир мухбир Абду-

лафис Исмаилова къве конкурсда гъалибвилер къачуна: Дагъустандин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникацийрин министерстводи коррупциядиз акси месэлайриз талукъарна къиле тухвай ва республикадин Общественный палатади малумарай "Халкъдин журналист" конкурсра. Къейд ийин хъи, конкурсриз теклифнавай макъалаяр алай йисуз "Лезги газетдин" чинрал акъатнавай бур тир. Къве конкурсдани Абдулафис Исмаилова 3-чкаяр къуна ва ам дипломризни пулдин премийриз лайихлу хъана.

Чна чи къелемдин стхайриз агалкъунар риклин сидкъидай мубаракзава ва алуькнавай 2020-йисуз абурун къадар мадни пара хъун алхишзава.

Къилин редактордин гаф

Цийи агалкъунрихъ

Меьгамед ИБРАГЪИМОВ

Мад са йис тарихдиз хъфена. Лезги халкъдин уьмуьрда ам бегерлуди хъанач лагъайтIа, гъалатI жеда. Чи районра, хуьрера хъсан патяхъ хейлин дегишвилер къиле фена. Республикадин Къил Владимир Васильеван теклифдалди арадал гъайи "Зи Дагъустан"

программа себеб яз аваданлуьвилехъ элкъуьрнавай гъаф къадар къвалахар тамамариз алакьна: цийи рекъер, ял ядай паркар, аялар къугъвадай махсус майданар ва мсб. Гъелбетда, им вири месэлаяр тукIвенва, мад къайгуьяр амач лагъай члал туш. Гъална кланзавай месэлаяр, хъуьна кланзавай къвалахар, дердияр, крар мадни пара ава. Алуькнавай йисуз, Аллагъдин куьмекдалди, гъабурвни гечидайдал шак алач.

"Лезги газет" патални 2019-йис къулайди хъана. Сифте нубатда, чалай, тираждал гъалтайла, Дагъустандин амай газетрин арада 1-чка хуьз алакьна. Сайтдин жигъетдайни гъа икI лугъуз жеда. Алай вахтунда чи милли газетдин сайт Дагъустанда виридалайни пара инсанар гъахъзавайбурукай сад я. Йикъан къене юкъван гъисабдалди - 15-20 агъзур кас. Имни са агалкъун хъиз къабулиз жеда.

Члал хуьнин ва вилик тухунин месэла газет, редакция патал сифте чкадал ала. И жигъетдайни чалай алатай йисуз члехи проект кардик кутаз алакьна: интернетдин куьмекдалди лезги члал чирдай гъевес авай гъар садаз хайи члалай чирвилер гун. Чи онлайн-курсариз Украинада, Латвияда, Азербайжандай ва Урусатдай 80-касдив агакьна инсанар атана. Абурун арада шеьгердин чкада дидедиз хуьнихъ галаз алакьалу яз хайи члал ерли тецирбур, маса миллетрин векилар (мисал яз, урусар), хайи члалал рахаз жез, амма къелиз-къиз тежезвайбур авай. Пуд вацран къене абуруз лезги члал алфавит, хайи члалал къелиз ва хъиз, гафарандихъ галаз къвалахиз чир хъана. 2020-йисуз, и кар давамарунихъ галаз сад хъиз, чаз Туьркияда авай лезгийар патални къилдин курсар ахъайдай фикирар ава.

Алатай йисуз чи халкъдин уьмуьрда къиле феи виридалайни къетIен вакъийарикай сад вири дуьньядин лезгийри умуми диктант хъин хъана. И вакъида Украинада, Белоруссияда, Эстонияда, Туьркияда, Азербайжанда ва Урусатда авай чи ватангълияр сад авуна. Гъа са юкъуз тварар къунвай ругуд уьлкведин жуьреба-жуьре шеьгерра, районра, хуьрера лезгийри хайи члал диктант хъана. Нетижаяр "Лезги газетдин" ва ФЛНКА-дин сайтра чагна. Къейд ийин хъи, Махачкъалада диктант хъиниз талукъарнавай мярекат чешнелудаказ къиле тухуник газетдин редакциядини лайихлу пай кутуна.

2019-йисуз "Лезги газетдин" редакцияди мергъяматлуьвилин "ЛЕКИ" фондуьни галаз санал гъеле мектебдиз фидай яшар тамам тахъанвай аялар патал лезги члалал рангар къуьрдай махсус къватIалар гъазурна. Абурун алай йисан эвел къилера чапдай акъатда. Аялар патал дидед члалал хъенвай ихътин къватIалар, ктабар тIимил авайди фикирда къуна, гъилевай йисузни чахъ фондуьнихъ галаз санал мад са шумуд къватIал гъазурдай ниятар ава.

Газетдин уьмуьрда алатай йисуз къиле феи мярекатар, гъерекатар мадни ава: яргал йисара милли журналистикадин хиле бегерлудаказ зегмет члугвазвай векилрин юбилеяр, конкурсра хъанвай агалкъунар, лезги члалай къиле тухванвай олимпиадаяр, маса серенжемар. И макъалада чун абурукай виридакай рахадач. 2020-йис редакциядин коллектив паталди иллаки важиблуди я - "Лезги газетдин" 100 йис тамам жезва. Им, гъакъикъатдани, члехи вакъиа я. Адаз чун гиламаз гъазурни жезва.

Къуй 2020-йис лезги халкъ, вири Дагъустан, чи Ватан патал берекатар галайди, шад хабаррив ацайди хъурай! Таканвилерни пашманвилер, четинвилерни нефинжвилер 2019-йисахъ галаз хъфирай чи уьмуьрдай. Цийи йисуз гъар садаз хъи цийи агалкъунарни гъалибвилер хъурай!

Цийи тварар - тебрикар

Алатай 2019-йисуз зегьметда, яратмишунра, ийизвай къуллугърин рекъерай къетлен агалкъунар хъайи, чпиз государстводи ва общественности члехи тварар, шабагъар гайи ва и кардалди хайи халкъдин, Ватандин твар машгъурай вири рухвайризни рушариз аферин!

Чна абуруз Аяз Бубадин тварунихъай цийи тебрикар рекъе твазва. Шак алай кар туш, чи халкъдин векиприкай Ватандин жуьреба-жуьре пилера къетлен агалкъунар къазанмишай вирибурун тварар чаз чир хъанвач, абурун къадагъар йисуз гзаф я! Сагърай чеб. И сеферда чна чаз чир хъанвай тварар къуна, чебни жезмай къван алфавитдин къайда хвена чапзава.

Абутраб АЛИВЕРДИЕВАЗ, ДГУ-дин профессордиз, физик-шаирдиз, дуьньядин халкъарин литературарин "Парнас премия Анджело Ла Веккье" конкурсдин гъалибчидиз:

Физикни яз, лирикни,
Дуьз крариз шерикни,
Парнас вичиз муьтлюгъриз,
Къвалахзава къиликди.

Азим ЯРАГЪМЕДОВАЗ, дипломатдиз, армиядин генералдиз:

Дипломатвал - дилмажвал
Бязибуруз сир хъиз я.
Вун лагъайтла а карда
Къисмет гъялдай пил хъиз я!

Алик АБДУЛГЪАМИДОВАЗ, публицистдиз, общественный деятельдиз, "Гафунинни хъсанвилдин алакъада" - Вироссиядин журналистрин къвалахрин конкурсдин гъалибчидиз:

Машгъур хъанва алемдиз
Гъунарар ви къепемдин!
Ахтармишиз жедатла
Къуват адан бегъемдиз?..

Арсен РАГЪМАНОВАЗ, РФ-дин гъвадинни десантдин къушунрин генерал-майордиз:

Жуьртлу хва - генерал,
Ракъар къуй ви къуьнерал!
Вун хътин хваяр мад пара
Хъурай Лезги чилерал!

Гъавизат МАМЕДОВАДИЗ, Ахцегъ райондин архивдин заведующийдиз, РФ-дин муниципальный къуллугъдин лайихлу работникдиз:

Ви къуллугъдихъ диб ава,
Лап члехи важиб ава.
Тарифрай ви вирида:
"Чахъ ирс хуьр сагъиб ава!"

Гъажи ЖАБРАИЛОВАЗ, "Дагустрой" ОАО-дин гендиректордиз, "Дагустан яшайишдинни экономикадин жигъетдай вилик тухунин лайихлувилерай" медалдин сагъибчидиз:

Сан авач ви шабагърин.
Шагъ я члехи къвалахрин!
Къени хъурай хуьрер чи
Сумахрикни дамахрик!

Гъажибала КЪАЗИЕВАЗ, Къурушрин 1-нумрадин юкъван школадин муаллимдиз, "Къурушрин сес" газетдин къилин редактордин заместителдиз, "Хасавюрт райондин Гъуьрметлу агъали" тварарин сагъибчидиз:

Бязибуруз - къураба.
Бязибуруз - мураба.
Ви гъуьрмет чаз аквазва -
Якъутрик квай кагъраба.

Демир БЕГАЗ, Симферополда сифте яз урус члалал чапдай акъуднавай афоризмайрин "Гунагъар къадай зиярат" - къетлен ктабдин автордиз:

Рубъ сагърай ви, Демир Бег!
Камалдиз я эмир - бег!
Шерни фитне шуьрекат
Риклера чи тамир, бег!..

Заур АЛИСУЛТАНОВАЗ, ДГУ-дин профессордиз, виридалайни жегъил илимрин доктордиз, РФ-дин Къилин общественный куьмекчидиз:

Галактика вердишда
Акълуду ви зирекдиз.
Чилинвейриз багъишда
Адан сирер керчекдиз.

Исмаил ИСМАИЛОВАЗ, Сулейман-Стальский райондай тир зегъметдин ветерандиз, "Хайи чилиз къанивал къалурунай" знакин сагъибчидиз:

Хайи чилиз къанивал
Къалурузава жеривал.
Зегъметчи хва, гъуьрмет хуьз,
Ашукъ хъанва вири вал!

Казбек ДУМАЕВАЗ, Лезгийрин госмуздравтеатрдин цийи къилин режиссердиз:

Эй сегънедин Шарвили!
Твах вуна чи кар вилик!
Театрдин чи милли
Акълуд гена твар виниз!

Керим БАБАЕВАЗ, Къулан Стлалрин юкъван мектебдин муаллимдиз, "РД-дин лайихлу муаллим" тварарин сагъибчидиз:

Лайихлувал мад виниз,
Акълатрай ви ад виниз!
Лугъудайвал халкъари
Акълатна ви яд виниз!

Кичибег МУСАЕВАЗ, Дагъустандин халкъдин шаирдиз:

Кълур члалан зерифвал,
Къведа мадни тариф вал.
Устадвилдин уламра
Гъич тахъурай зайифвал...

Маисат БАЛИХАНОВАДИЗ, Сулейман-Стальский райондин ЦРБ-дин старший медсестрадиз, РФ-дин здравоохраненидин лайихлу работникдиз:

Лезги ханум Маисат
Къайгъудар я халисан.
Сагъламвиллиз инсанрин
Рикни гуда гъамиша.

Марина ИБРАГЪИМОВАДИЗ, ДГУ-дин магистрантдиз, Вироссиядин жегъил авторрин "Зи улкве-зи Россия" конкурсдин гъалибчидиз:

Хайи члалан деринрай
Жагъурзава ширинар.
Гъавилляни къевезва вал
Чи рубъгъдин аферинар.

Рафик СЕФЕРБЕГОВАЗ, ахнигви куьнуьчидиз, "2019-йисан вирт" - международный конкурсдин гъалибчидиз:

Тариф хъанва улкведиз
Лезги чилин виртледин.
Белки, чавни агакъин,
Дадмишиз са гетледин...

Саният УРДУХАНОВАДИЗ, Ахцегърин ЦРБ-дин духтурдиз, "РД-дин лайихлу духтур" тварарин сагъибчидиз:

Чи Ахцегърин адет я -
Машгъурун хуьр, женнет яз!

Лайихлу твар чи рушаз
Лап адетдин гъуьрмет я!

Сефият КЪАЛАБЕГОВАДИЗ, Ахцегърин 1-нумрадин юкъван мектебдин муаллимдиз, "РД-дин лайихлу муаллим" тварарин сагъибчидиз:

Мектеб я ам чешнедин,
Лап къадимлу бинедин.
Хуш тебрикрин сел атуь,
Булахар хъиз дегънедин.

Стлал МИСЛИМАТАЗ, чи аямдин виридалайни яшлу, савадлу, камаллу дидедиз - шаирдиз, РФ-дин Президентдин Чухсагълудин чарчин сагъибчидиз:

Мад тахъурай Саядар,
Лагъай туькъуьл баядар.
Шириатдин Диде чи
Я бахтунин аяндар!

Фезилагъ ВЕЛИХАНОВАЗ, Махачкъаладин 3-нумрадин больницадин духтурдиз - шаирдиз, Вироссиядин шаирвилдин "Зеленый листок" ("Къацу пеш") конкурсдин лауреатдиз:

Духтур - шаир ни и кар
Ийидатла мад инкар?
Гъалибчи я парнасда
Чи тарифрин себебкар.

Хатима НИСРЕДОВАДИЗ, "Дагустан" ГТРК-дин журналистдиз, "Дуьзвал ва адалатлувал" - Вироссиядин журналистрин къвалахрин конкурсдин гъалибчидиз:

Вуч агакъда дуьзвилев!
Адалатни хуьз вилев!
Гъик тарифдач чнани
Чи ханумрин чирвилин!

Энрик МУСЛИМОВАЗ, РФ-дин милли политикадин ва динрин крарин рекъай министрдин:

Республика миллетрин
Квал я къени адетрин.
Гъиз алакъа, сердер хва,
А квал мадни мешребдиз!

Ярагъмед ЯРАГЪМЕДОВАЗ, Сулейман-Стальский райондин культурадин управленидин члехи къуллугъчидиз, РФ-дин культурадин лайихлу работникдиз:

Тамадайрин тамада,
Тур межлисар тламада!
Ви илгъамди гевгъерар
Акълудда, дуст, къумадай!

Цийи йисан варсел

Умудар - экуьбур...

Мердали ЖАЛИЛОВ, литературадин отделдин редактор

Цийи йис алуькуну чун, вирибур, алатай йиса авур-тавар крар веревирд хъувуниз ва вилик квай йис квелди тафаватлу жедатла, гъадакай фикир авуниз, юквар-чиплер (планар) ягъуниз мажбурзава.

Тарихдиз хъфенвай йис чи милли литература ва культура, санлай чи рубъгъдин къул паталди метлебул гзаф краралди, вакъийралди лишанлу хъана. Куьрелди рикел хкизва. Сифтенисифте ам чи халкъдин игитвилдин эпос "Шарвилдин" суварин 20 йис къейдзавайди хъана. Газетди а вакъиа таблигъ авун паталди хейлин хъсан материалар келдайбурув агакъарна. Абурук члехи арифдар - философ, суварин рубъгъдин амадаг хъайи Агъед Гъажимуратович Агъаеван, илимрин кандидат тир Фироза Вагъабован, Азиз Мирзебегован гегъенш макъалаяр, журналистар тир Нариман Къарибован, Шагъабудин Шабатован, Демир Шерифалиеван, Хазран Къасумован ва масабурун къейдер, и царарин авторди "Шарвили" эпосдикай авур тамам ахтармишун чапдай акълудун ква.

Алатай йисуз чна ХХ асирдин Гомер Стлал Сулейманан 150 йисан юбилей генани гегъеншдиз къейдна. Шаирдин ирсагъибар тир районгълийрин, муьква-къилийрин хейлин рикел хъунар чапна. Юбилейдин мярекатрай гайи репортажар генани метлебул хъана.

Идахъ галаз сад хъиз, чна Дагъустандин халкъдин шаир Байрам Салимован, шаирар ва гъикаятчирар тир Межид Гъажиеван, Къадир Рамазанован 90 йисан, илимрин доктор, писатель Омар Гъуьсейнован, тарихчи Рамазан Велибегован, шаир ва журналист Тажидин Агъмедханован 80 йисан, шаир ва муаллим Абдул Ашурагъаеван, алим ва драматург Фейруз Бадалован 70 йисан ва маса юбилеяр къейдна. Абурукай гегъенш материалар ва чпин эсерар чапна.

Лагъана къанда, алатай йисуз хейлин цийи тварариз, иллаки "Чубарукар" чина чи аялрин яратмишунриз гегъенш рехъ гана.

Хейлин цийи ктабрин анализ гана. Абурун жергеда урус члалал акълатай Стлал Сулейманан "Гинава гъахъ?" ширирин къвалал, писатель Гъаким Къурбанан "Яру Ярагъ" роман, Мерд Алидин "Веревирдер" - публицистикадин члехи ктаб, Азиз Мирзебегован "Зурба просветитель ва алим" (Алкъвадар Гъасан эфендидин уьмуьрдикай ва яратмишунрикай), маса ктабар ава. Милли члал хуьниз ва виликди тухуниз талуьк бегъем дискуссия тешкилна. Алимар тир Фаида Гъаниева, Нариман Абдулмуталибов, хейлин муаллимар ва писателар рахурна.

Вилик квай йис вакъийралди ва юбилейралди мадни девлетлу я. И нумрада "Лезги литературадин календарь" чапнава. Адай аквазвайвал, 2020-йисуз, чи милли литературадин лап члехи вакъияяр яз, классикар тир Ялцугъ Эминан 350 йисан, Ахцегъ Мирзе Алидин, Ярагъ Мегъамедан 250 йисан, чи аямдин зурба векилар тир ва "Лезги газет" арадал атуник, милли журналистика виликди тухуник еке пай кутур Исмаил Вагъабован, Назир Агъмедован, Алибег Фатахован 110 йисан, писателар ва драматургар тир Абдулбари Магъмудован, Абдулкъадир Сайдумован, Асеф Мегъманан, Якъуб Яралиеван 90 йисан ва гзаф маса юбилеяр къейдда.

Идахъ галаз сад хъиз, алай вахтунда чпин рубъгъдин женг давамарзавай авторрин - Дагъустандин халкъдин шаир Ханбиче Хаметовадин, Дагъустандин халкъдин писатель Абдуселим Исмаилован, халкъдин шаирар - Арбен Къардашан, Майрудин Бабаханован, Кичибег Мусаеван, маса авторрин эсерриз гегъенш чка гуда.

Цийиз къелемар гъиле къазвай жегъилрин, аялрин яратмишунрихъ галаз келдайбуру танишардай вири мумкинвилер жагъурда. "Чубарукар" чин мадни метлебул ийида.

Гълбетда, хъизвайбурун устадвал хкажуниз куьмек гудай анализдин, члалан месълайрикай хъенвай макъалаяр, ктабрин ганвай обзорар жезмай къван гзафарда.

Лезги литература тек туш, ам гзаф миллетрин, гзаф алакъларин юкъва авайди гъисаба къун лазим я. Чи литература, Дагъустанда хъиз, Азербайжанда, Урусатда, СНГ-дин ва яргал тир къецепатан улквейрани (Бельгия, Германия, Туркия, Украина, Къазахстан ва мсб) виликди физва. Чна, гълбетда, гъа яргъарай чаз хъизвайбурузни рехъ гуда.

Чаз чи къунширин агалкъунрикайни хабар хуьн лазим я. И кар патал чна къунши халкъарин векилрин лап хъсан эсерарни, лезги члалаз таржума авуна, келдайбурув агакъарда.

Лезги литературадин члал чирунин, михъидаказ хуьнин, виликди тухунин месълаяр, гъамиша хъиз, гилани къилинбурукай яз амуькда. Къанзавайди абурукай хъин я.

Аквазвайвал, цийи йиса чаз цийи къайгъуяр, цийи къува-тар, мумкинвилер гзаф гуда.

Къхъихъ, гъуьрметлур! Къелемар хци ая! Члалан алем, хужожественный литературадин члехи ирс хуьз ва виликди тухуз алахъ! Чун куь къуллугъда гъамиша гъазур я...

Жасмина САИДОВА

Россиядин финансин министрстводи чпи чеб кваллахдалди таъминарзавай ксариз талуку тир налогрин (пешедай налог) махсус кьайда, 2020-йисан 1-июлдилай башла-мишна, уьлкведин вири мулкунал кардик кутаз кланзавайдакай хабар гана.

Ахтармишун патал 2019-йисалай кардик кутур чпи чеб кваллахдалди таъминарзавай ксарилай налог гар кьачунин проект Россиядин кьуд субъектда - Москвада, Москвадин, Калугадин областа ва Татарстанда кьуватда ава. Гьеле алатай йисуз, яни налог кардик кутадайла, ам тежрибадин анжах 4 регионда 10 йисуз давам жедайдакай хабар ганай. Амма, гьеле йисни алат тавунмаз, и налогдин кьайда вири уьлкведин мулкунал кьуватда твадай кьарар кьабулна. Хабар гузвайвал, и кардин себеб ахтармишунин проектдин сифтеган нетижайри ам карчийрин арада машгьур тирди кьалурун я.

"Тахминан 2020-йисан 1-июлдилай чун налогрин и кьайда вири уьлкведа кардик кутун патал гьазурлухвилдин гьалда жеда", - малумарна финансин министр Антон Силуанова и месэладиз талуку яз. Гьа са вахтунда, гьатта Государстводин Думадин бязи депутатрини кваз и налог халк тарашдайди, адан агьваллувал агьуз авуддайди, гьич герек авачирди яз гьисабзава, яни ада гьуьжетар арадал гьизва.

Цийи жуьредин налогдин кьетленвилер чна са жерге документрай ахтармишна ва кье абурухь галаз танишарзава.

налог гарнин цийи кьайдадал ИП яз регистрация авунвай, амма акьалтнавай пар кьезилариз кланзавай ксаривай элячлиз жеда. Эгер цийи жуьре налогдал элячлайтла, кьилдин ксар - НДФЛ, ИП лагьайтла - ада алай вахтунда кьазанжийрилай гузвай вири жуьре налог гарнин мажбур жедач. Яни шартунин дизайнердивай, фотографдивай, дерлекчивай ва я сантехникдивай чеб чпи кваллахдалди таъминарзавай ксар яз регистрация ийиз ва гьечли са налог гуз жеда, гьисабзава пешекарри. И налогди гьакни страховой взносар кьуватдай вегьезва - абур гун лазим жедач.

И налог гун патал чпи чеб кваллахдалди таъминарзавай бур вужар яз гьисабзава?

Ихьтин налог гуз жеда:

- кьилдин карчийр (ИП) яз регистрация тавунвай ва кьуллугьар тамамарзавай, я тахьайтла чпин гьилералди туькьурнавай са вуч ятлани маса гузвай ксаривай, гьазуран шей маса кьачуз-хгъузвай бур квачиз;
- бизнестал машгьул ва вилкдай маса кьайдада налог гар гуз кваллахзавай ИП-ривай. Абур ИП яз амуькда, амма УСН ва ЕНВД-дал ваь, цийи кьайдадал алаз.

Ингье мад важиблу шартлар: абурухь зегьметдин икьардал бинеламиш яз кьабулнавай кьуллугьчийр хьун лазим туш; абуру цийи жуьреда налог гузвай ксар яз регистрация ийидай арзагар чпи кваллахзавай региондин инспекциядиз гана кланда.

кассадикай менфят кьачуз ва муштеридиз чек гуз хьайитла.

Чпи чеб таъминарзавай бур патал тайиннарнавай налогдин ставкаяр

Пешедай кьезвай кьазанжийрилай налог агьадихь галай ставкайрай гуз жеда:

- 4% - эгер пул кьилдин ксаривай кьачузватла;
- 6% - эгер пул ИП-ривай ва компания-ривай кьезватла.

Са касдивай вичи тамамарай кваллахдай гьакни кьилдин ксаривайни, карханайривайни кьачуз жеда. Анжах налогдин кьадар гьардавай гьар жуьреда гьисабда.

Гьихьтин кьазанжийрилай гун лазим жеда налог?

Цийи жуьредин налог пешедин сергьятра аваз кьезвай вири жуьредин кьазанжийрилай гун лазим жеда. Электронный картадиз кьезвай вири пулунилай ваь, анжах муштериди гузвай гьакьидилай. Куьне ракурзавай ва картадиз кьезвай пулунал датлана гузчивал авун, комиссияр кьун и законди фикирда кьунвач. Масакла лагьайтла, квал кирида вугунай, ширинлухар маса гунай гайи пулунал налог илитда. Муькьва-кьилидилай атай ва дустунивай бурж яз кьачур пулунилай - ваь.

Махсус кьайдадик гьихьтин кьазанжийр акатда?

Ингье картадиз атун мумкин тир, амма

Арбитражный управляющийрин, кьимет гузвайбурун, нотариусрин, адвокатрин ва медиаторрин пул.

Ихьтин дуьшуьшра маса налог гар гана кланзава.

Вини кьилин кьадар

Пешедай кьезвай кьазанжийрилай налог анжах а ксаривай гуз жеда, нин дуьллух йиса 2,4 миллион манатдилай виниз туштла. Им тахминан са вацра 200 агьур манатдиз барабар жезва, амма гьар вацра и кьадар кьазанжийр атун шарт туш. Месела, са вацра 20 агьур манат хьайитла, муькьуда 400 хьун мумкин я.

Амма эгер йисан эвелдилай атай пулуни кьадар 2,4 миллион манатдилай алатнаватла, цийи кьайдадай налог гар гудай ихтияр амуькдач. Налогрин идаради и кардал гузчивалда. И кьадардилай гзаф пул агакьай дуьшуьшра кьилдин ксари 13 процентдиз барабар налог гун лазим жеда.

Цийи кьайдада декларация гьикI гуда?

Чпи чеб кваллахдалди таъминарзавай бур налог гудайла, декларацияр ацлурун лазим жезвач. Маса документарни агакьарун герек кьезвач.

Касса герек яни?

И кьайдада касса герек туш. Пешедай кьезвай кьазанжийрилай налог гузвай я кьилдин ксари, я ИП-ри онлайн-кассаяр маса кьачун, кирида кьун ва регистрация авун лазим жезвач. Амма чекар туькьурун герек я:

Вири уьлкведа кардик кутада

Чпи чеб кваллахдалди таъминарзавай бур патал налог. Ам вучтинди я?

Документрал асаслу яз, "пешекар кьазанжийрилай кьачузвай налог" тир адаз халкьди "чпи чеб кваллахдалди таъминарзавай бур налог" лугьузва. Им алай вахтунда кардик квай ва я идалай вилик хьайи са налогдизни ухшар тушир кьайда я. Ам репетиторар, михьивилердай бур (уборщикьяр) ва гьечли аялрихь гелкьезвай бур патал кардик кутур кьезил кьайдадихь галаз какадарун дуьз туш - абуруз налогрин рекьяй рухсатдин вахт давамарнава ва налог гьелелиг тагудай ихтияр ганва. И агьалиризни чпи чеб кваллахдалди таъминарзавай бур лугьузва, амма налогрин шартлар ана масабур я.

Месела, сантехник Алиди кьилдин кас яз (физлицо) кваллахзава: ам инсанрин квалера сантехника, кафель эцигдай устлар я. Вичин кваллахдин гьакни ада электронный картадилай картадиз ракурналди кьачузва. Гьар гьилера ада пул рекье тваз кланзавай муштеривай гузвайди куьн гьакни ятла кьхин тавун тлабзава. ГьикI лагьайтла, Алидиз вичел шак атана кланзавач. Али гьахьлуни я: ада вичин кьазанжийрилай 13 процент налог гар гун ва декларация ацлурун лазим я эхир. Эгер им адан гьамишан кеспи ва авай асул кьазанжи ятла, ада вич карчи яз (ИП) регистрация авуртла хьсан я.

Мисал яз, сантехник Алиди йиса 360 агьур манат кьазанмишзава. Идакай ада 46 800 манат налог яз (физлицодин кьазанжийрилай налог) гун лазим я. Ада ам, гьелбетда, гузвач. И вахтунда ада ФНС-ди (налогрин кьуллугьди) лугьузва: "Али, налог гар це!". Алиди, ажугьлуздаказ килигна, келекни гузвач. Сад лагьайди, и кар муракабди я, 46 800 манат гуз гьайифни кьезва. ИП регистрация ийизни кланзавач: кассаяр, жермеяр, гьахь-гьисабар... Ихьтин вахтунда ФНС-ди лугьузва: "Хьурай, акI ятла, за ваз кьезил кьайда туькьурнава, ваз са клусни инжиклувал тежедайвал, кьилинди - са тимилай хьайитлани налог це". Алидиз маса чара амуькзвач, ам рази жезва.

Гьа икI, ФНС-ди сантехник Али хьтин пешекарриз цийи жуьредин - пешедин кьазанжийрилай кьачузвай налог туькьурнава. Адан макьсад чпи чпиз кваллахзавай ва налог гар гузвай (багьа ва четин тирвилляй) ксар "хьендикай" хкудун я. Идахь галаз сад хьиз,

Цийи кьайда ишлемишиз жеда: текстер кхьизвайбурувай, сайтар туькьурзавайбурувай, санай масаниз пар члуьгвазвайбурувай, квартирайра ремонтар ийизвайбурувай, квалера кваллахзавай дерлекчийривай, заказрин бинедаллаз ширинлухар гьазурзавайбурувай, пулдихь кваллин гьайванрихь гелкьезвайбурувай ва икI мад - эгер вири шартларал амал ийизватла. Мадни и кьайда чпин квартирар гьакьидихь кирида вугузвай бур патал кьулай я. ИкI абуру авайдалай са кьадар тимилай пул налог яз гуда.

Нивай и кьайдадал элячлиз жедач?

Ихьтин налог агьадихь галай сиягда кьалурнавай кеспийрал машгьул ксаривай ва ИП-ривай гуз жедач:

- акцизар кьачун ва я чарасуздаказ маркировка эцигун лазим тир шейэр маса гузвайбурувай;
- шейэр ва эменнидиз талуку ихтиярар кьачуз-маса гунал машгьулбурувай;
- чиликай менфятлу шейэр хкудунал ва маса гунал машгьулбурувай;
- тапшуругьрин икьрарар, комисси-яр ва агентвилин гьакьияр;
- шейэр агакьарзавайбурувай (курьерар) ва шоферивай, муштеридивай нагьд пул кьачузвай ва ахла ам маса гузвайдав вахузвай. И кьайда абурувай ишлемишиз жеда, анжах эгер маса гузвайда

чпелай 4% налог кьан тийидай кьазанжийрин сиягь:

- зегьметдин икьрардин бинедаллаз гузвай мажиб;
- алай вахтунда кваллахдалди таъминарзавай касди гражданилнин ихтияррин икьрардин бинедаллаз гузвай мажиб;
- кьуллугьар тамамарунин икьрардин бинедаллаз ва я виликан кваллахдалди таъминарзавай касди гузвай пул, эгер кваллахдалди элячлайдалай кьулухь 2 йис вахт алатнавачтла. Яни киридин икьрардаллаз тамамарзавай кваллахдалди цийи кьайдадал садлагьана элячлиз жедач;
- хусуи эменни - телефон, парталар, мебель маса гана жезвай пул;
- тебии кьайдада кьезвай кьазанжийр, месела, гьахь-гьисаб бартердин кьайдада авунин нетижада;
- репетиторрин, аялрихь гелкьезвайбурун ва я уборщикрин кьазанжийр, эгер абур регистрация авунватла ва налогрин рухсатар ишлемишзаватла;
- юзан тийидай эменнидин ихтиярар масадав вугун ва истемешунрин ихтияррилай элячлун. Месела, цийи дараматда авай квартира маса гун;
- уставной капиталда авай пай маса гун;
- ихтибардин бинедаллаз идара авунин икьрардай кьезвай пул.

абур я электронный кьайдада, я принтердал чапна гуда. Вири и крар ФНС-дин "3и налог" приложенида фикирда кьунва.

Страховой взносар тагайтла жезва

Цийи кьайдадин виридалайни важиблу шартларикай сад чарасуз тир страховой взносар кьуватдай вегьин я. Гьам кьилдин ксар, гьам карчийр медицинадин ва пенсионный фондуниз гузвай тайин кьадар взносыкай азаднава. Месела, 2019-йисуз налогрин гьи кьайдада аваз кваллахиз хьайитлани, и рекьериз ИП-ри агьа клан 36 238 манат гун чарасуз я. Амма цийи кьайдадал элячлайтла, регистрация авур йикьалай абур кардикай хкуд-

да, гьавурда твазва пешекарри. Амма ихьтин дуьшуьшда, яшдив агакьайла, анжах социальный пенсия гуда, гьамни - амайбурулай 5 йисан гьеч.

Цийи кьайдадал гьикI элячИда?

Цийи налогдал элячлун ва кьазанжийрилай 4 процент пул гун патал мобильный "3и налог" приложенида регистрация авуна кланда. Лазим жезвай документар: арза, паспортдин делилар, шикил. Гьакни и кар ФНС-дин официальный сайтда авай "Хусуи кабинетдин" куьмекдалди ийиз жеда.

Цийи кьайдадал элячлун чарасуз авуна кланзавай - ваь, гуьгуьлуздаказ ийидай кар я.

Налогдай гайи пул гьиниз фида?

И пул регионрин бюджетриз рекье твада, ни гьина кваллахзаватла, - гьа региондин. Федеральный бюджетдиз физвач. Тайин кьадар пул медицинадин страхованидин фондуниз чара ийидда.

Пешекарри гьавурда твазвайвал, цийи жуьредин налог гунир кьайда асантиди ва агьалияр патал кьезилди хьун лазим я. Амма гьакьикьат гьихьтинди жедач, чаз анжах са шумуд йисалай аквада.

Гьемдуллагь Бабаеван - 80 йис

Баркалладин таж алаз

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Культурадин хилен зегьметдин ветеран, ДАССР-дин культурадин лайихлу работник, республикадин лезги писателрин Союздин член, сегьнедин устад, яратмишунрин жуьреба-жуьре конкурсрин лауреат Гьемдуллагь гьажи БАБАЕВАН и йикъара 80 йис тамам хъана. Юбилейдиз талукъ яз Ахцегь РДК-дин залда гурлу межлис кьиле тухвана.

Фяле, устлар, багьманчи, шаир, артист, муаллим, художник, музыкант, драматург, режиссёр, актёр, феки (гьи кьвалах хьайитани, вижевайдаказ гьиллай кьведай адан сеняткарвилерни майилвилер гьисабун четин я), кьилинди, намуслу ватанперес, муьмин инсан, ам неинки са Ахцегь районда, гьаки адалай кьецени машгур я. Зал мукьва-кьилийривни ярар-дустарив ва яратмишунрин интеллигенциядин векилрив ацланвай. Фойеда Гь. Бабаеван уьмуьрдинни яратмишунрин рекъиз бахшнавай выставка ачухнавай. Инсанрин фикир ина иллаки адан гьилин хатларин ктабри (пулдин такъатар авачиз, абур чап ийиз жезвач) желбзавай.

Юбилярдин уьмуьрдинни яратмишунрин рекъикай куьруь гаф рахуналди ва вичин шиир келуналди (ам чна агьадихъ гузва), мярекат райондин культурадин управленидин начальникин куьмекчи, жегьил шаир Сулейман Сулейманова ачухна ва кьиле тухвана.

*Алакьунрихъ авач сергьят,
Гьар са кьвалах я ваз регьят,
Халкьдин патай еке гьуьрмет,
Лайихлу я ваз, Гьемдуллагь.*

*Пешейр вак шумудни сад,
Аллагь калам я ви макьсад,
Сегьнедин вун хъана устад,
Культурадин рикл, Гьемдуллагь.*

*Кьудкьад йис я тамам,
Ви сагьламвал хьуй мад хуррам,
Къадимлу хьуй ви гьар са кам,
Гьуьрмет артух жез, Гьемдуллагь.*

Тебрикдин сифте гаф Ахцегь райондин кьил Осман Абдулкеримова лагана: - Гьемдуллагь Бабаева, Ахцегьрин лайихлу ксарин жергедай яз, гьабурун ирс, рехъ давамарзава. Халкьдик руьгь кутазвай, инсанар кьени крарал желбзавай, вичел гьакьикъатдани тариф алай ихьтин ватанперес касдал чна вирида дамахвава. Зун гьеле 6-классда авай члавалай Гьемдуллагь Минетуллаевичан сегьнедин кьаматдал, яратмишунрал ашукъ я. Зун гьамиша адаз са гьуьрметдай мумкинвилехъ кьекъезвай. Кье ихьтин мумкинвал хьунал зун шад я. Халкьдин гьич са хийиршиирдикайни кьечл тийизвай, райондин общественный уьмуьрда активнидаказ иштиракзавай, хъсан крарик куьун кутаз алахъзавай Гьемдуллагь Бабаев Шарвилидин халис неве, баркаллу ахцегьви я. Чан сагь, кефир кьумбар яз, халкьдиз шадвал гуз, вун хизандин кьилел ва халкьдихъ галаз яргьалди яшамаш хьун чи мурад я. За жуван ва хизандин, райондин руководстводин, вири районгьилирин патай кьез юбилей мубаракзава,

- тебрикдин гафарилай кьулукъ ада Гь. Бабаеваз Ахцегь муниципалитетдин Гьуьрметдин грамота ва пулдин пишкеш гана.

РД-дин культурадин лайихлу работник, юбилярдихъ галаз яргьал йисара санал кьвалахай Саид Эскерханова "Вун накъ вучиз атаначир" мани тамамарна. Ахпа нубатдин гаф тамадади Ахцегьрин жуьма-мискиндин имам, райондин имамрин советдин председатель Абдулашим гьажи Абдулгашумоваз гана.

- Гьемдуллагь гьажи са культурадин хилел ваь, гьаки райондин дингьилирин дамахни я. Ахцегь мискинар ачухай сифте йикъалай ада вичин вири кьуватар, устларвилер алакьунар анра кьулайвилер арадал гьуниз серфзава. Инсан рекъе-хуьле хъсандиз чир жеда лугьуда. Чаз санал Меккадиз гьаждал фин кьисмет хъана. Гьакьикъатдани, акьалтай зегьметкеш, дуьз, михьи, хъсан суьгьбетчи, муьмин кас я ам. Гьемдуллагь гьилин хатларин са ктаб диндиз талукъ шииррикай ибарат я. Гьа ктабда гьатнавай бейтер, назмаяр чна мавлидрик келзава. Кьез Аллагьди хъсанвилер, сагь чан гурай! - алхишна ада.

Межлис бажарагьлу мандар Фикрет Башировани РД-дин лайихлу артистка, республикадин Госпремиядин лауреат Рубаба Кьурбановади "Гадани руш", "Ватан Ахцегьар" маниралди мадни гурлу авуна. Рахунрин арада келай вири шиирарни тамамарай манияр Гьемдуллагь Бабаеванбур, вичин вахтунда гьада тамамариз хьайибур тир. РД-дин культурадин лайихлу работник тир Зульфия Велиевади ("Уьмуьр текдиз фидай туш"), Гьажи Агьаева ("Я ле-ле"), Расим Ибрагимова ("Темпелдин фикирар"), мандарар Эмирсултан Бигеева ("Зи Дагьустан"), Юнус Урдуханова ("Севдугьум"), Исмаил Ризеханова ("Яргь руш") чпин маниралдини куьлералди ва Гь. Бабаеван "Къариба азар", "Бах-тавар" тамашайрай клусар кьалуруналди залдавайбурун гуьгьулар мадни шадарна.

Сегьнедидай юбилярдин тварцихъ тебрикдин хуш келимаяр райондин культурадин управленидин начальниг Кьистер Гьаниевадини лагана. Ада идарадин ва коллективдин патай Гь. Бабаеваз гьуьрметдин грамота ва пишкешар гана. Ахцегьрин музшколадин директор Абдукерим Рагьимова, музейдин директор Агьмед Дагьларова, мярекатдин себебкардихъ галаз 1960-йисалай кьвалахиз хьайи Алескер Искендеровани Аким Абдурагьимова, РД-дин муниципальный кьулугьдин лайихлу работник Насир Юзбегова, аялрин яратмишунрин кьвалин муаллим Руслан Касарова, Хкемрин хуьруьн школадин муаллим Мая Гьажиевади, зегьметдин ветеранар ва кчадин шаирар тир Лга Энвера, Мейрам Къазибеговади, Асия Рагьимовади, Жамиля Гьажиевади, Севинжи Муртузалиевади (абур чпин шиирарни келна) ва масабур Гьемдуллагь Бабаеван уьмуьрдайни сегьнедин кьвалахдай итижлу дуьшуьшар рикел хкана, юбилярдиз чандин сагьвал, яргьи уьмуьр, риклин динжвал хьун алхишна.

Эхирдай Гь. Бабаева вичин тварцел атанвай вирибуруз чухсагьул лагана. Мярекат, япара ширин маниринни хуьруьнрин ван аваз, берекатлу суфрайрихъ яргьалди давам хъана.

“Лезгистандин булахар”

Цийи йисан вилик Кьасумхуьруьн телевиденида “Лезгистандин булахар” твар алаз са шумуд сериядидай ибарат документальный фильмин презентация кьиле фена. Идакай “Лезги газетдиз” райондин администрациядин пресс-кьуллугьди хабар гана. Презентациядидай кьулукъ райондин кьил Нариман Абдулмуталибов фильм гьазурнавай автордихъни оператордихъ - Нарима Жамаловадихъни Мегьамед Мегьамедхановахъ галаз гуьруьшмиш хъана.

Чи мухбир

Гуьруьшдин вахтунда фильмин автор Нарима Жамаловади ам гьазурунин фикир арадал атуникай ва съёмкайриз талукъ кьвалахдикай суьгьбетна. Ада кьейд авурвал, Сулейман-Стальский районда авай булахарин гуьрчегвили ам ва оператор Мегьамед Мегьамедханов и имаратар виридаз раиж авунин - са шумуд сериядин (паюнин) фильм гьазурунин фикирдал гъана.

- Фильмдин сифтегьан пай кьалурайдалай кьулукъ чал райондин жуьреба-жуьре хуьрерин агьалийрилай съёмкаяр давамарун тлабзавай чарар агакьна, гьикл хьи, кьадим вахтарилай инихъ инсанри ишлемишзавай хейлин булахар фильмин и паюна гьакьнавачир. Нетижда чна агьалийрин чпин куьмекдалди тамам проект арадал гьун кьетна, - суьгьбетна фильмин авторди.

Нариман Абдулмуталибова “Лезгистандин булахар” фильм арадал гьунай Нарима Жамаловадиз ва Мегьамед Мегьамедхановаз сагьрай лагана ва рай-

ондин тарихдиз талукъ ктабар, гьакини Имам Яралиеван мергьяматулувилин “Умуд” фондунин тварунихъай пулдин пишкеш гана.

- Куьне кьетенди тир чи культурадин ивиар хуьн патал хийирлу кьвалах авуна. Булахар аваз хьунин нетижат яз, чи хуьрер арадал атана ва и карди абур хуьниз куьмекна. Идакай акьалтзавай несиладиз чир хьун лазим я. Булахи кьадим девиррин сирер ва сихилрин арада алакьа хуьзва. Чи макандиз тамашуниз лайихлу машгур чкайрикай фильмаяр арадал гьунин кьвалах давамарун лазим я, - кьейдна Н. Абдулмуталибова.

Шад гьалара

Мизамудин МАГЬМУДОВ

Цийи Макьарал мукьвара хуьруьн культурадин кьвалин художественный руководитель, машгур мандар ва музыкант, жуьреба-жуьре са шумуд фестивалринни конкурсрин лауреат КАМИЛОВ Керим Камилевичан 70 йисан юбилейдиз талукъарнавай шадвилдин чехи мярекат кьиле фена.

Хуьруьн юкьвал алай межлисрин залда кьиле тухвай и мярекат “Сулейман-Стальский район” муниципальный райондин кьилин советник, юбилярдин хуьруьнви Мусаиб Агьмедова, райондин культурадин отделдин, культурадин дараматдин жавабдар кьуллугьчийри, кьвалахдин рекьай юлдашир, дустари, машгур мандарри, юбилярдин багьрайри иштиракна. Юбиляр тебрик авуналди, абур няметривди безетмишнавай суфрайрихъ чкаяр кьуна. Музыкантри зал ширин сесерив ацурна.

Микрофондихъ Цийи Макьарин культурадин кьвалин директор Нурали Велибегов гала. Межлисдиз атанвайбуруз - Цийи йис, Керим Камилевичаз юбилей тебрик авурдалай гуьгьуьниз ада Камилван уьмуьрдин рекьикай, музыкант ва мандар тир адан бажарагьдикай, агалкьунрикай, вичин дурумлу зегьметдалди, инсанвилер кьилихралди халкьдин арада кьазанмишнавай еке гьуьрметдикай суьгьбетна.

Керим Камилван иштираквални аваз “Кьасумхуьруьн далдамчияр” дестеди тамамарай “Дагьларин везинар” вирибуру гурлу капар ягьуналди кьаршиламишна.

Межлис кьиле тухун машгур тамада, РД-дин культурадин лайихлу работник Ярагьмед Ярагьмедова давамарна. Юбиляр ва межлисдин иштиракчияр тебрик авурдалай гуьгьуьниз ада гаф Мусаиб Гьажибалаевичаз гана. Тебрикдин гафарилай гуьгьуьниз ада райондин кьил Нариман Абдулмуталибован чухса-гьулдин чар келна.

Юбилярдин тварцихъ тебрикдин гафар райондин культурадин отделдин

кьуллугьчийри, хуьруьнвири - отставкада авай полковник Магьсуд Магьмудова, шаирар Шагьабудин Шабатова, Мирземет Салманова, гьакини райондин яратмишунардай интеллигенциядин, “Куьредин ярар” культурадин центрадин тварунихъай лезги писателрин Союздин райондин отделенидин председатель Абидин Камилова ва масабурни лагана, пишкешар гана. Абуру юбилярдиз бахшнавай чпин шиирар келна. Абидин Камилова адаз и центрадин гьуьрметдин грамота, алай йисан юбиляр, шаир Мислимагь Агьмедпашаевадин бахш шиирар авай цийиз акьатнавай “Чи дередин кьегьалар я” ктаб, пулдин савкат пишкешна.

Межлисдал Москвада ва Санкт-Петербургда яшамаш жезвай чи ватангьилийрилай юбилярдин тварцихъ хтанвай телеграммаярни келна.

Тебрикдин гафар рахуналди, гуьзел манияр лугьуналди ва куьлер авуналди Дагьустандин лайихлу артистри - Омар Меликова, Даниял Къазиева, Дагьустандин искусствойрин лайихлу деятель Рустам Къарибова, гьевескар мандарар Гульмира Алиевади, Мерзият Амахановади, кларнетчи - устад Женнет Римиева ва масабур шад межлис мадни гурлу авуна.

Эхирдай юбилярди межлиса иштирак авур вири юлдашир сагьрай лагана.

Амина МУСЛИМОВА

Алукнавай йисуз Дагъустандин властриз "Земский учитель" программадин сергытра аваз республикадин хуьрерин школайра 180 муаллимдиз кваллахдин чкаяр тешилдай фикир ава. Идакай Дагъустандин Кьил Владимир Васильева Табасаран райондиз мугъман хъайи вахтунда малумарна.

180 муаллим хкяда

"2020-йисуз федеральный бюджетдай чаз хуьрерин школайра 130 муаллим кваллахдалди таъминарун патал пулдин такъатар чара ийида, идал алава яз 50 миллион манат чна региондин бюджетдани фикирда кьунва. Санлай кьачурла 180 миллион жезва. Рази хуьхь, миллион манат пис пул туш, эгер итимни паб санал фейитла им хъсан квартирадин кьимет жезва", - лагъанай а члавуз В.Васильева.

Адан гафаралди, алай вахтунда Дагъустандин хуьрерин мектебринхъ тахминан 300 муаллимдин игътияж ава. Гуьгъунлай шартлар тешилди башламышда. Яд, газ, интернет, ял ядай шартлар авай чкада инсанар, ада гьисабзавайвал, кваллахдив масакла эгечда.

Рикел хкин, 2019-йисан 20-

февралдиз Федеральный Собранидиз рекъе тур Чарче Россиядин Президент Владимир Путина 2020-йисалай "Земский учитель" программа кардик кутун теклифнай. Ада а члавуз Россиядин гъвечи шегъерриз ва хуьрериз кваллахун патал куьч жедай муаллимриз 1 миллион манат гудайдакай лагъанай.

2019-йисуз Дагъустанда уьлкведа сифте сеферда яз, "Земский учитель" программадин сергытра

ба авай, чпин яш 50 йисалай виниз тушир, гьам Дагъустанда, гьамни маса регионра яшамиз жезвай жегъил муаллимар хьун лазим я. Програмадин иштиракчийр тир муаллимриз хкянавай райондин мулкунал яшамиз жедай квал эцигун ва я маса кьачун, гьакни ам аваданламышун патал ва тайнарнавай мектебда 5 йисалай тлимил тушир вахтунда кваллахунин шартлуналди 1 миллион манат гузва.

Алатай йисан июлдин вацра РД-дин образованидин ва илимдин министр Уммупазиль Омаровади республикадин Кьили тухвай совещанидал хабар гайивал, 2019-йисан 1-июлдин делилралди, Дагъустандин хуьрерин мектебра 249 муаллим бес жезвачир. Виридалайни гзаф игътияж ингилис чалан - 113, математикадин - 40 ва урус чалан - 27 муаллимрихъ ава.

Къейд ийин, хкянавай школадин патарив гвай чкайра яшамиз жезвай пешекарриз программада иштиракдай ихтияр гузвач. И жигетдай тайнарнавай кьадардин бинедаллаз, програмадин сергытра аваз кваллахиз канзавай муаллим 200 километрдилай мукъва тушир чкадай хьун лазим я.

аваз 50 муаллим хуьрерин мектебра кваллахдалди таъминарна. Абурукай гьар сада 1 миллион манат кьачуна. Дагъустан и программа кьилиз акъудун патал уьлкведа тежрибадин регион яз хкянавай.

Програмадин истемешунрин бинедаллаз, адан иштиракчийр муаллимвилдин кваллахдин тежри-

Мерд инсанрин куьмекни галаз

Хазран КЪАСУМОВ

Образованидин идарайрин гьалар хъсанарунихъ рекъе тунвай Дагъустан Республикадин "150 школа" проект уьмуьрдиз кечирмишун яз, Сулейман-Стальский районда еке кваллах тухузва. Чпин хсуси пулунин такъатар гуналди, гзаф районэглийри баркаллу и кардик еке пай кутазва.

2018-йисуз кардик кутур проектин сергытра аваз райондин образованидин 5 идарада ремонтрин кваллахар тухванай. Проектдихъ цийивални авай: акъатзавай харжарикай 5 процентдилай тлимил тушиз пулунин такъатар муниципальный тешилдатдин бюджетдай ахъаюн ва умуми кьиметдин 15 процент пул меценатрин патай хьун. 2019-йисуз Сулейман-Стальский районди «150 школа» конкурсда иштиракун патал Дагъустан Республикадин экономикадин ва мулкар вилик тухунин министрстводиз 5 арза гана. Абурун бинедаллаз районда умуми образованидин 5 школа ремонт хьуну лазим тир. И школайрин арада Россиядин Игит Радим Халикован тварунихъ галай Кьулан Сталприн юкьван мектебни авай. Контрактдин сифтедин кьиметди 3095260 манат тешилзавай. Проектдин документрихъ галаз кьадайвал республикадин бюджетдай 2 миллион манат, чкадин бюджетдай 100 агъзур манат ахъайна, 873038 манат пул меценатри гана.

Кьилди кьачуртла, "150 школа" проект кьилиз акъудуниз кьулан-сталлвиар тир Оруж Оружева 150 агъзур, Арсен Пирмегамедова, Амир Мегамедова, Къазихан Азизова, Феликс Мусаева гьарда 100 агъзур, Аким Жаватова 80 агъзур, Вагиф Исмаилова ва Амри Оружева гьарда 50 агъзур, Арсен Абакарова 35 агъзур, Марат Сирхаева 20

агъзур манат, санлай меценатри Кьулан Сталприн юкьван школада ремонтрин кваллахриз 885 агъзур манат пул гана. Проектдихъ галаз алакьалу яз меценатри кватнавай пул школада ремонтрин кваллахар тухуниз бес жезвач.

Герек тир амай пулунин такъатар гунир патарив Имам Яралиеван мергьаматлувилдин "Умуд" фондунихъ галаз икьрар хъанва.

Чара авур пулунин такъатрихъ тарсар гудай корпусдин кьав дегишарунин кваллахар кьилиз акъудна. Идахъ галаз санал, аукцион тухуналди, пулунин такъатар кьенят авуна. Абурухъ чимивал авай санузлар тадаракламышунин рекъяй алава кваллахар тухвана.

2019-йисуз Кьулан Сталприн юкьван школада алай аямдин истемешунриз жаваб гузвай чимивал гудай пичерни эцигна. Алай вахтунда лицензия кьачунвай медицинадин кабинет тадаракламышунин кваллахар тухузва.

Шегъеррин ва хуьрерин школайрин арада авай тафават тлимиларун патал гьиле кьунвай "Алай аямдин школа" проект уьмуьрдиз кечирмишунин сергытра аваз Кьулан Сталприн юкьван школада "Точка роста" центр арадал гьун патални кваллахар тухванва. Кьилди кьачуртла, истемешунрихъ галаз кьадайвал, чпихъ 40 квадратный метрдилай виниз майдан авай 2 дарамат (класс) чара авунва, анра рак-дакар кьайдадик кутунин ва маса кваллахар тамамарнава, "Технология", "Математика и информатика", "Основы безопасности жизнедеятельности" тарсарай чирвилер гудай кабинетар кардик кутунва, абур герек вири шейэралди таъминарнава.

Радим Халикован тварунихъ галай школа районда хъсанбурукай сад я. И кваллах ана келзавайбуру райондин, республикадин ва Вирироссиядин олимпиадайра, конкурса, фестивалра ва спортдин тур-

нирра агалкьунар кьазанмишуналди субутзава.

2016-йисуз школади 100 йисан юбилейни кьейдна. 2003-йисуз хуьре цийи школа эцигна. Ана 321 аялди келзава, чирвилер ва тежриба авай муаллимри кваллахзава.

- Муниципалитетдихъ меценатрихъ галаз кваллахунин рекъяй районда хъсан тежриба ава, - лугъузва Н. Абдулмуталибова. - Ида райондин образованидин идарайрин кваллах хъсанаруниз, вилик тухуниз, цийивилер кардик кутуниз екез куьмек гузва. Йисандавай-суз райондин школайр ремонт авуниз пулунин такъатар гузвай районэглийрин, общественный деятелрин, куьмекдин фондари, карчийрин, карханайрин кьадар артух жезва, гьа идалди абуру образованидин идараяр ремонт авуниз куьмек гунир патарив республикадин ва райондин руководителрин теклифрин тереф хуьзвайди кьалурзава.

И гафарин гьахълувал мад сеферда кьалурун яз, чаз районэглийрин мердвал, гьилин ачухвал кьалурзавай са мисал хкиз канзава. "150 школа" проектдай шаз Цийи поселокдин юкьван школадин кьавни дегишарна. Мадни, кьенят авур пулунин такъатрин гьисабдай дакарар кутунин кваллахар тухузва.

Икьрардин сифтедин кьиметди 3 095260 манат тешилзавай. Идакай 2000000 манат республикадин бюджетдай, 100000 манат муниципалитетдин бюджетдай ахъайна, 1 104000 манат пул меценатри - Къудрат Айбатова, Нариман Абдулмуталибова, Агъабег Къарибова, Жарулагъ Жарулаева, Салаудин Шихрагимова ва Имам Яралиеван "Умуд" фондунин гана.

Райондин руководстводи хьиз, Цийи поселокдин юкьван школадин дирекцияди, мектебда келзавай аялри ва абурун диде-бубайрини меценатри куьмек гунай чухсагул лугъузва

Цийи тварар Мад са алим

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Мегарамдхуьруьн райондай машгур пешекарар - муаллимар, экономистар, багъманчийр, художникар, спортсменар, гьакни илимдин члехи куклушриз хкаж хъанвай ксарни тлимил акъатнавач. Чпин гьакъисагъ зегъметдалди абуру райондин твар адалай кьецени машгурна ва и кар давамарзава.

Къе вичикай суьгъбет физвай **ГЪАМИДОВ Лазер Шафтаридиновичи** ахьтинбурун жергедай я. Ам 1986-йисуз Азадогълида дидедиз хъана. Липецкда 1-класдиз фена. 2004-йисуз хайи

хуьре школа акъалтарна. Гьа и йисуз ам Даггоспедуниверситетдин математикадин факультетдиз гьахъна. Вад йисалай вуз хъсан чирвилер аваз акъалтарна, информатикадин ва ингилис чалан муаллимвилдин пешекарвал кьачуна. Чирвилерихъ кьанихъ жегъилди илимдин рехъ давамарунин, вичин пешедай аспирантурадиз гьахъунин кьарар кьабулна. Ада педагогикадин илимдин доктор, профессор Тимур Гъажиевич Визирован регъбервилек кваз "Формирование исследовательских умений будущих бакалавров в условиях информационно-образовательной среды" темадай диссертация кьиз башламышна. Илимдин кваллахдин винел зегъмет члугъзавай вахтунда Лазер Гъамидова вичин темадиз талуь са шумуд цлуд кваллах чапна. Абурукай 10 - ВАК-ди (Высший аттестационный комиссия) теклифнавай изданийра. Идалайни гьейри, ада Дербентда (2010 ва 2011-йисара) ва Киевда кьиле феи илимдинни тежрибадин международный конференцийрани иштиракна.

Са тлимил вахт идалай вилик ДГПУ-дин диссертацийрин Советдин заседанидал Лазер Шафтаридиновичи диссертация агалкунралди хвена. Официальный оппонентар тир педагогикадин илимдин доктор, профессор, М.Д.Миллионщикова тварунихъ галай Грозныйдин нефтладин госуниверситетдин прикладной информатикадин технологийрин институтдин директор Эсмירה Алисултановади, педагогикадин илимдин кандидат, Дагъустандин гуманитарный институтдин экономикадин ва информатикадин технологиярин кафедрани доцент Шамил Мегамедова ва анал рахай амай ксари диссертациядихъ практикада авай метлеб екеди тирди, илимдин кваллахда вилик эцигнавай везифаяр еке устадвилелди кьилиз акъуднавайди кьейдна. Диссертациядин Советдин членри рейсавдилелди сесер гуналди Лазер Гъамидоваз педагогикадин илимдин кандидатвилдин твар гунир кьарар кьабулна.

Цийи йисан вилик квай йикъара Москвадай чав Лазер Шафтаридиновичин диссертация ВАК-ди тестикъарнава ва адаз педагогикадин илимдин кандидатвилдин твар ганва лагъай шад хабар агакъна.

Алай вахтунда Л.Г.Гъамидова Махачкъаладин Ленинский райондин администрацияда отделдин начальниквиле зегъмет члугъзавва. Меркездин 34-нумрадин аялрин бахчада тербиячи яз кваллахзавай уьмуьрдин юлдаш Ирададихъ галаз бахтлу хизанда пуд аялди тербия гузва.

Чна жегъил алимдиз агалкьун ва Цийи йис мубаракзава. Къуй ам мадни еке дережайрив агакърай, хизанда хушбахтвал артух хьурай!

Игътияжрикой лагъана

Мегъри **АБДУРАШИДОВА**, 42-нумрадин школадин муаллим

И мукъвара Махачкъаладин 42-нумрадин мектебдиз Госдумадин депутат Гъажимет Сафаралиев мугъман хъана ва ада школадин коллективдихъ галаз суьгъбетарна. Муаллимри чпин кваллахда гьалтзавай бязи месэлайрикай, игътияжрикой лагъана, кьилди кьачуртла, мажибар гъе-члур хьунилай наразивална. Мектебдин директор Тимур Саркарова ва профсоюздин председатель Сапижат Къурбановади муаллимрин наразивилер ва талабунар гьахълур тирди тестикъарна.

Гъажимет Керимовичи мектебдин муаллимриз вичивай жедай куьмек гун хиве кьуна. Мектебдиз атана, муаллимрихъ галаз ихътин гуьруьш кьиле тухунай вири муаллимрин патай Тимур Нусретовичи депутатдиз сагърай лагъана.

Къейд ийин, мектебда ихътин гуьруьшар, мярекатар тухун адетдиз элкьвенва.

2020

Цийи йис мубаракрай!

ЯНВАРЬ

ислен		6	13	20	27
саласа		7	14	21	28
арбе	1	8	15	22	29
хемис	2	9	16	23	30
жуьмя	3	10	17	24	31
киш	4	11	18	25	
гьяд	5	12	19	26	

ФЕВРАЛЬ

ислен		3	10	17	24
саласа		4	11	18	25
арбе		5	12	19	26
хемис		6	13	20	27
жуьмя		7	14	21	28
киш	1	8	15	22	29
гьяд	2	9	16	23	

МАРТ

ислен		2	9	16	23	30
саласа		3	10	17	24	31
арбе		4	11	18	25	
хемис		5	12	19	26	
жуьмя		6	13	20	27	
киш		7	14	21	28	
гьяд	1	8	15	22	29	

АПРЕЛЬ

ислен		6	13	20	27
саласа		7	14	21	28
арбе	1	8	15	22	29
хемис	2	9	16	23	30
жуьмя	3	10	17	24	
киш	4	11	18	25	
гьяд	5	12	19	26	

МАЙ

ислен		4	11	18	25
саласа		5	12	19	26
арбе		6	13	20	27
хемис		7	14	21	28
жуьмя	1	8	15	22	29
киш	2	9	16	23	30
гьяд	3	10	17	24	31

ИЮНЬ

ислен		1	8	15	22	29
саласа		2	9	16	23	30
арбе		3	10	17	24	
хемис		4	11	18	25	
жуьмя	5	12	19	26		
киш	6	13	20	27		
гьяд	7	14	21	28		

ИЮЛЬ

ислен		6	13	20	27
саласа		7	14	21	28
арбе	1	8	15	22	29
хемис	2	9	16	23	30
жуьмя	3	10	17	24	31
киш	4	11	18	25	
гьяд	5	12	19	26	

АВГУСТ

ислен		3	10	17	24
саласа		4	11	18	25
арбе		5	12	19	26
хемис		6	13	20	27
жуьмя		7	14	21	28
киш	1	8	15	22	29
гьяд	2	9	16	23	30/31

СЕНТЯБРЬ

ислен		7	14	21	28
саласа	1	8	15	22	29
арбе	2	9	16	23	30
хемис	3	10	17	24	
жуьмя	4	11	18	25	
киш	5	12	19	26	
гьяд	6	13	20	27	

ОКТАБРЬ

ислен		5	12	19	26
саласа		6	13	20	27
арбе		7	14	21	28
хемис	1	8	15	22	29
жуьмя	2	9	16	23	30
киш	3	10	17	24	31
гьяд	4	11	18	25	

НОЯБРЬ

ислен		2	9	16	23
саласа		3	10	17	24
арбе		4	11	18	25
хемис		5	12	19	26
жуьмя		6	13	20	27
киш		7	14	21	28
гьяд	1	8	15	22	29/30

ДЕКАБРЬ

ислен		7	14	21	28
саласа	1	8	15	22	29
арбе	2	9	16	23	30
хемис	3	10	17	24	31
жуьмя	4	11	18	25	
киш	5	12	19	26	
гьяд	6	13	20	27	

Чи бубайрин яшайишдай Путулка хьтин буран

Нарима АГЪМЕДОВА

Буран вирибуруз чидай, менфятлу салан майва я. Бязи нугъатра адаз къабх лугъуда. Путулка хьтин буран гъеле дегъ девиррилай инсанри тлуьн патални, гъакъ къаб ва гуьрчег набатат патални цазвай, гъасилзавай. Сифтедай ам тлуьн патал ваъ, яд хуьдай къаб патал цазвай.

Дагъустандин дагълух хуьрерин агъалийри вилик вахтара путулка хьтин бурандикай жими затлар яргал мензилдиз тухудай къаб туклуьрзавай. Идалайни гъейри, къен акъуднавай буранда цурурнавай члем ва недай маса няметарни хуьзвай.

Итижлу делил ам я хьби, и бурандикай дагъвийри недай затлар куьрсардай махсус затни туклуьрзавай. Вирибуруз малум тирвал, кьурурнавай яklar, ацурнавай ратар (расукар) дагъвийрин рикъ алай

затларикай я. Чпин суьрсетар кьиферикай ва маса зиянкарикай хуьн патал дагъвийри, бурандай тиквен акъудна, ам къене авай жими затларикай ва цилерикай михьна, адан къене са шумуд клир галай кларасдин вешалка твадай. Гъа ик, бакара къедей тадарак арадал къедей (*шикилда*).

Тямлу ва рикъ алай емдин ни атай зиянкариди, гьелбетда, адакай лезет жудиз тади ийида. Амма цалцал бурандал аватай абур цуьдгъуьн хъана авахьда ва, гъикъван алахъайтани, абуроз рикъ алай зат тлуьн къисмет жедач.

Чи ватанэгълийр - гъар сана Агалкьунрин куклуьрихъ

Вичин ери-бине Кьурагъ райондай тир **Зарина РАГЪМАНОВАДИХЪ** журналистикадин рекъе еке агалкьунар ава. Меркезда яшамеш жезвай бажарагълу лезги руш Госдумадин къвалав гвай жегъилрин парламентдин, ана кардик квай медениятдин рекъиз талукъ пешекарин советдин член я. Ада Госдумадин заседанийра иштиракзава, жегъилрихъ галаз къвалах тухузва ва медениятдиз талукъ месэляяр веревирдзава. Идалайни гъейри, Зарина Москвадин гъукуматдин къвалав гвай информациядин сиясатдин комиссиядин член я. Ада чи йикъара чпихъ важиблудвал авай месэляйри талукъ макъалаяр кхъизва, машгур ксарихъ галаз интервьюяр кьиле тухузва. Жемиятдин хейлин тешкилатрин векил яз, ада активвилелди къвалахрик вичин пай кутазва. Ам миллетрин арада алакъайри талукъ пешекарни я. Ада Госдумадин Комитетдин миллетрин крарихъ галаз алакъалу заседанийра мукъвал-мукъвал иштиракзава.

Вичин 23 йис ятлани, Зарина Рагъманова еке алакьунарни агалкьунар авай чешнелу пешекар, журналист, сиясатчи я. Ам Тюмендин областда дидедиз хъана. 18 йис тамам хъайила, уьлкведин меркездиз куьч хъана. Москвада ам РУДН-дин журналистикадин факультетдик экечина. Студент чавалай ам жемиятдин крарал машгул жез гатлунна. Москвадин гъукуматда, федеральный телевиденийра ва газетра ада пешекарвилдин тежриба къватина.

Келунин, чирвилер къачунин рехъ ада исятдани давамарзава. Алай вахтунда ада Ломоносован тварунихъ галай машгур МГУ-дин госуправленидин факультетдин магистратурада келзава.

Гъеле мектебда келзамай чавуз, бажарагълу жаванрин базадин член яз, Заринадиз ХМАО-дин губернатор Наталья Комаровади грамота гана. Эхиримжи йисара адахъ вини дережадин конкурсура агалкьунар хъанва. Ам Вирироссиядин "Журналистика террордиз акси я" конкурсдин, Росмолодеждин медиа-грантдин ва журналиствилдин хилляй хейлин маса конкурсрин гъалибчи я.

Агалкьунрин гураарай вини куклуьрихъ хкаж жезвай пешекар 2018-2019-йисара Росмолодеждин 1 миллион манатдин грантдиз лайихлу хъана. Адан бинедаллаз Зарина Рагъмановади журналистринни блогерин клуб арадал гъана.

Лезги руша жуьреба-жуьре форумра, фестивалра мукъвал-мукъвал, гъа жергедай яз уьлкведин Президент В. Путинан иштираквал аваз, "Гъакъикъат ва адалат" лишандик кваз кьиле феий конференциядани иштиракна.

Журналистика алай девирда хаталу пешедиз элкьвенва. Къейд ийиз кланзава хьби, Вирироссиядин форум кьиле феий вахтунда машгур журналист Максим Шевченкодиз СИЗО-да азабрик кутур лезги гада Мурад Рагъимован гъакъиндай суал гайидалай кьулухъ Заринадизни кьурху гайи делилни малум я.

Бажарагълу журналистди активвилелди Сад лагъай ва Россия 1 телеканалрин, гъа жергедай яз "Время покажет" переададани теклифнавай мугъмандин еринда иштиракзава. Идалай вилик ада А. Малахова кьиле тухузвай "Пусть говорят" переададани вичин фикрар малумарна.

Азад вахтунда ам спортдал, сиягъатдиз финал машгул я. Эхиримжи вахтара сиясатдиз артух итиж ийизва. Гележегда адаз Госдумадин депутат хьунин ва халкъдиз куьмек гуьнун мурад, къаст ава. МГУ-дикни ам гъа и макъсад кьилиз акъудун патал экечинава. Адет яз, гъа ихътин ксариз лугъуда къастунал кьевибур, акъалтзавай несилриз чешне къалурзавайбур, халкъди чпел дамагдайбур...

Къуй чи бажарагълу рушан мурад кьилиз акъатарай!

Къез чидани?

Ватандин Чехи дяведикай

✓ Ватандин Чехи дяведилай кьулухъ СССР-да 127 миллион инсан амукьна.

✓ Гъалибвилдин югъ сад лагъай сеферда яз гегъеншидиз 1965-йисуз къейдна. А чавалай инихъ и югъ суваринди яз тештикарна.

✓ Гъалибвилдин сад лагъай парад Москвада 1945-йисан 24-июндиз кьиле фена.

✓ Статистикадин делилрал асаслу яз къейдзавайвал, дяведа иштираклай советрин аскеррикай 80 агъзур кас дигъегълийр тир.

✓ Ватандин Чехи дяведин йисара дигъегълийрин кьушунар арадал атана.

✓ Дяведин йисара Украинада авай 334 хуьрузни анрин инсанриз немсери цай яна.

✓ Дяведа иштираклай 87 дигъегълийдиз Советрин Союздин Игитвилдин твар гана.

✓ "Берлин къачунай" медалдалди 1 миллионни виш агъзур аскер къван къейдна.

✓ Дяведа 60 агъзурдалайни гзаф жинсинин кичери кьуллуьгна. Абуру душмандин кьуд миллиондилайни гзаф минаяр зарарсуз авуна.

✓ Немсерин аскерар гъевесламишун патал первитин наркотикдикай менфят къачузвай. И наркотик летчикринни танкистрин емдик ачухдиз кутазвай.

✓ Машгур диктор Левитанал Советрин гъукумди къаравулвалзавай. Левитанан кьил вичин патав гъайидаз Гитлера 250 агъзур марка шабагъ яз гун малумарнай.

Дуьньяда

Улакьар гъалзавайбур секин жедатла?

Россиядин МВД-ди 20-40 километрдиз са сятда финин йигинвал аваз гъалзавай улакьийри талукъ жерме 6 сеферда артухарун теклифзава. Идакай "Новости" РИА-ди хабар гана.

Икьван чавалди 500 манат тиртла, гила жермедин къадар 3 агъзур манат жеда. И делилар рекъерин гъерекатрин хатасузвиллиз талукъ махсус комиссиядин материалра къалурнава. Документда тештикарнавайвал, эгер улакъ гъалзавай касди йигинвал къвед лагъай сефердани къанунда къалурнавай къадардиллай артухарайтла, а чавуз жермедин къадар 5 агъзур манатдиз барабар жеда. 40-60 километрдиз улакъ са сятда финин йигинвал аваз гъалзавайбуруз талукъ жермени тахминан кьуд сеферда артухардайвал я, адан къадар 4 агъзурдав агакьда. Эгер къанунсузвал къвед лагъай сеферда тикрар хъувуртла, жермедин къадар 8 агъзурдав агакьда ва я шофер праводикай магърумда. Алай вахтунда и къанундал амал тийизвай шоферриз къезвай жаза кьве агъзур ва я кьве агъзурни вад виш манатдин жерме авуникай ибарат я.

МВД-ди са сятда 60 километрдиллай гзаф мензилдиз фидай улакьдин йигинвал къадардиллай артухарунай къезвай жермейрин арада тафават тун тавун ва сад тир жаза тайинарун теклифна. Малумарайвал, жаза 5 агъзур манатдин жерме авуникай ва я улакьчи 4-6 вацра праводикай магърумуникай ибарат жеда. Тахсиркарвал мад сеферда тикрар хъувуртла, жермедин къадар 10 агъзурдав агакьда, гъакъни улакьчи са йисан муддатда праводикай магърум хьун мумкин я.

Цийи женгер

Сириядин яракьлу кьушунри Идлиб вилайтда женгинин цийи гъерекатдик кьил кутунва. Идакай "Новости" РИА-ди малумарна.

Къейдзавайвал, гъукуматдин кьушунрихъ са къадар агалкьунарни хъанва: квати женгерин нетижда абур Умм-Жалалъ хуьр гуьзчивилик кутуна. Чешмедин делилралди, женгинин цийи серенжемар кьиле тухуз кланзавай чкада террористар мягъкемдаказ акъвазнава.

17-декабрдиз терефар баришугъ хъувунин Россиядин центрандин регъбер, генерал-майор Ю. Боренкован гафаралди, Сириядин яракьлу кьушунривай кьве вилайтда боевикрин са шумуд гъужум кьулухъди алудиз алакьна.

Киев рази хъана

Украинадин тлебиат хуьнин ва энергетикадин министр А. Оржела малумарайвал, Москвади ва Киевди Россиядин газ Европадиз акъудунин кьимет кхажунин чарасузвал аннамишзава. Идакай "Интерфакс" чешмеди хабар гана.

"Гъакъикъатдив къазвай кьимет газдин къадардиллай аслу яз, гъакъни кьимет тайинарун Европадин къайдайрал амал авуналди, регуляторди тайинарда", - къейдна министрди.

Идалай вилик "Газпром" тешкилатдин регъбер А. Миллера газ санай масаниз акъудунин барадай Россиядин Украинадин арада хъанвай икьрардин куьлуь-шуьлуь месэляярни раижна. Адан гафаралди, кьве терефни цийи наразивилер къабул тавунин, гъакъни арбитраждин ва суддин гъерекатар кьулухъди элкьуьр хъувунин фикрдал атана.

Жаваб гуда

РФ-дин къецепатан крарин министр Сергей Лаврова къейд авурвал, США-ди малумарнавай са жерге санкцияриз Россияди вичиз зарар тежедай жуьреда жаваб гуда. Идан гъакъиндай "Интерфакс" чешмеди хабар гузва.

Малум тирвал, Россиядин "Северный поток-2" ва "Турецкий поток" газопроводриз акси санкцияр Америкадин оборонадин 2020-йисан бюджетдик кутунва. США-дин президент Д. Трамп санкциярин гъакъиндай къарар акъудайдалай кьулухъ Швейцариядин "Allseas" тешкилатди "Северный поток-2"-да къвалахар акъвазарна.

С. Лаврова къейд авурвал, сергъят эцигнавай серенжемриз килиг тавуна, кьве газопроводни и йикъара кардик акатда.

Лекьенди гъужумна

Индиядин Уттар-Прадеш штатда куьчедал кьугъвазвай аялрал лекьенди гъужумна. Идакай "Daily Mail" чешмеди хабар гузва.

Вад йисан яшда авай Четаназ ва адан дуст, кьуд йиса авай Нишудиз гъужумдиз къезвай вагъши акуна, хаталу макъамда абур куьмекдизни гъарайна, амма вахтунда касни агакьнач. Вагъши гъайванди аялрал хкадарна, сифте Нишудал хер авуна, ахпа Четан кьуна ва катна.

Гардандал хер хъайи Нишу азарханадиз агакьарна. Кьве югъ алаатайдалай кьулухъ чкадин агъалийриз Четанан мейит жагъана. Вагъшиди аял, клус-класна тлуьнвай, амукъаяр хуьруьвай 300 метрдин яргъа авай майдандал аламай.

Къейдзавайвал, им Уттар-Прадеш штатда кьве йикъан къене лекьенди инсанрал гъужумнавай къвед лагъай дуьшуьш я. Маса хуьре лекьенди аялдал гъужумдайла, адан багърийрилай мусибатдин вилик пад вахтунда къаз алакьна.

Индияда аялрал лекьенри гъужумзавай дуьшуьшар гзаф жезва. Январдин вацра лекьенди кьуд варз тамам хъанвай таза аял тухванай. Аялдин хизан малдарвилел машгул тир. Абуру бицек чеб яшамеш жезвай чкадин патав михи гъавадал ксурнавай.

понедельник, 6 января

- РГВК**
- 06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08.05 «Заряжайся!» 0+
 08.15 «Здравствуй, мир!» 0+
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Х/ф «Незнайка с нашего двора» 0+
 11.25 «Служа Родине» 12+
 11.40 «Годекан» 6+
 12.10 Мюзикл «Новогодние приключения Маги и Пати» 0+
 13.05 Специальный репортаж
 13.15 Мультфильм 0+
 13.30 «Art-клуб» 0+
 14.05 Х/ф «Дон Сезар де Базан» 12+
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.45 Специальный репортаж
 17.00 Х/ф «Аршин Мал Алан» 0+

- ПЕРВЫЙ**
- 05.30 Х/ф «Безымянная звезда» (12+).
 06.00 Новости. (16+).
 06.10 Х/ф «Безымянная звезда» (12+).
 08.00 «Доброе утро». (16+).
 10.00 Новости. (16+).
 11.10 «Иисус. Земной путь». (16+).
 11.10 «Видели видео?» (16+).
 12.00 Новости. (16+).
 12.10 «Видели видео?» (16+).
 13.25 «Практика». (12+).
 15.25 «Повтори!» (16+).
 17.30 Телеигра «Угадай мелодию». (12+).
 18.30 «Кто хочет стать миллионером?» (12+).
 19.50 «Пусть говорят». (16+).
 21.00 «Время». (16+).
 21.20 Т/с «Зеленый фургон». (12+).
 23.00 Рождество Христово. Прямая трансляция из Храма Христа Спасителя. (16+).
 01.00 «Рождество в России. Традиции праздника». (16+).
 01.50 Комедия «Бедная Саша». (16+).
 03.20 Комедия «Француз». (16+).

- РОССИЯ 1**
- 11:25 Вести-Дагестан
 05.00 «Начнем с утра!»
 06.45 Т/с «Между нами девочки». (12+).
 10.10 «Сто к одному».
 11.00 «Вести».
 11.20 «Вести». Местное время.
 11.40 Т/с «Нити судьбы». (12+).
 16.00 Т/с «Тайны следствия». (12+).
 20.00 «Вести».
 20.30 Т/с «Крепостная». (12+).
 23.00 Рождество Христово. Прямая трансляция торжественного богослужения.
 01.00 Т/с «Сваты». (12+).

- НТВ**
- 05.35 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 08.00 «Сегодня». (16+).
 08.20 «Белая трость». Х международный фестиваль.
 10.00 «Сегодня». (16+).
 10.20 Х/ф «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона».
 13.25 Т/с «Пес». (16+).
 16.00 «Сегодня». (16+).
 16.20 Т/с «Пес». (16+).
 19.00 «Сегодня». (16+).
 19.25 Т/с «Пес». (16+).
 22.15 «Рождество на Роза Хутор». (12+).
 00.00 Х/ф «Настоятель». (16+).
 02.00 Х/ф «Настоятель 2». (16+).
 03.45 Комедия «Гаражный папа». (12+).

- ДОМАШНИЙ**
- 06.30 «6 кадров». (16+).
 06.50 Комедия «Вечера на хуторе близ Диканьки». (16+).
 08.15 Комедия «Мужчина в моей голове». (16+).
 10.50 Мелодрама «Человек без сердца». (Украина). (16+).
 15.00 Мелодрама «Год собачки». (Украина). (16+).
 19.00 Мелодрама «На краю любви». (Украина). (16+).
 23.10 Мелодрама «Знахарь». (Польша). (16+).
 02.00 Х/ф «Заклдованная Элла». (Ирландия - Великобритания). (16+).
 03.30 Д/с «Героини нашего времени». (16+).
 05.05 «Домашняя кухня». (16+).
 05.55 «6 кадров». (16+).

- ТВ-ЦЕНТР**
- 05.00 Детектив «Женская логика 4». (12+).
 06.50 Х/ф «Горбун». (Франция - Италия).
 08.55 Православная энциклопедия.
 09.25 Фильм-концерт «Юрий Куклачев. Клоун, который гуляет сам по себе».
 10.35 Х/ф «Отдам котят в хорошие руки». (12+).
 12.25 «Мой герой». Юрий Шлыков». (12+).
 13.20 «Улыбайтесь, господа!» (12+).
 14.30 События. (16+).
 14.45 Детектив «Женская логика 5». (16+).
 16.50 «Естественный отбор». (12+).
 17.35 Х/ф «Не в деньгах счастье». (12+).
 21.20 События. (16+).
 21.35 Детектив «Три в одном 6». (12+).
 23.30 Х/ф «Продается дача...»
 01.30 Детектив «Старая гвардия». (12+).

- ЗВЕЗДА**
- 06.05 «Не факт!»
 07.05 Х/ф «Трактир на Пятницкой».
 09.00, 13.00 Новости дня.
 09.35 «СССР. Знак качества».
 10.25 «Не забудьте выключить телевизор».
 10.25 «Берегись автомобиля». (12+).
 11.10 «Квартирный вопрос».
 12.00 «Коммунальная страна».
 13.15 «За витриной универмага».
 13.55 «Мада для народа»
 14.40 «Охота за дефицитом». (12+).
 15.30 «Брак по расчету и без жалобной книги!»
 16.20 «Общепит. Дайте жалобную книгу!»
 17.10 «Новый год».
 18.00 Новости дня.
 18.10 Х/ф «Овечка Долли была злая и рано умерла»
 20.10 Х/ф «Неоконченная повесть».
 22.10 Х/ф «Мачеха».
 00.00 Д/ф «Сталинградское Евангелие Ивана Павлова». (12+).

- ВТОРНИК, 7 января**
- РГВК**
- 06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
 07.40 Мультфильм 0+
 08.00 «Заряжайся!» 0+
 08.05 Д/ф «Край предков»
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Х/ф «Вечера на хуторе близ Диканьки» 0+
 10.10 Рождественский концерт 0+
 12.05 «Учимся побеждать»
 12.25 «Экологический вестник» 12+
 12.45, 16.10, 19.50 Специальный репортаж
 12.55 Х/ф «Свадьба в Малиновке» 0+
 14.35 «На виду» 12+
 15.00 Телевизионный спектакль «Приключения мушкетеров» 0+
 15.35 «Дагестан туристический» 6+
 15.55 Д/ф «Дети Зоды» 12+

- ПЕРВЫЙ**
- 05.00 «Афон. Достучаться до небес».
 06.00 Новости. (16+).
 06.10 Т/с «За пять минут до января». (12+).
 08.00 «Доброе утро». (16+).
 10.00 Новости. (16+).
 10.10 «Дамир вашему дому». (16+).
 11.10 «Видели видео?»
 12.00 Новости. (16+).
 12.10 «Видели видео?»
 13.25 «Практика». (12+).
 15.25 «Повтори!» (16+).
 17.30 Телеигра «Угадай мелодию». (12+).
 18.30 Большой рождественский концерт.
 21.00 «Время». (16+).
 21.20 Т/с «Зеленый фургон». (12+).
 23.35 «Вечерний Ургант». (16+).
 00.30 Д/ф «Элвис Пресли: Искатель», ч. 1. (16+).
 02.25 Х/ф «Можешь не стучать». (16+).
 03.35 Х/ф «Десять негритья».

- РОССИЯ 1**
- 20.45 Вести-Дагестан
 05.00 «Начнем с утра!»
 06.45 Т/с «Между нами девочки». (12+).
 10.10 «Сто к одному».
 11.00 «Вести».
 11.20 Рождественское интервью Святейшего Патриарха Кирилла.
 11.40 Т/с «Нити судьбы». (12+).
 16.00 Т/с «Тайны следствия». (12+).
 20.00 «Вести».
 20.45 «Вести». Местное время.
 21.00 Т/с «Крепостная». (12+).
 23.55 «Русское Рождество».
 02.05 Т/с «Сваты». (12+).

- НТВ**
- 05.30 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 08.00 «Сегодня». (16+).
 08.15 «Рождественская сенка года».
 10.00 «Сегодня». (16+).
 10.20 Т/с «Чернов». (16+).
 16.00 «Сегодня». (16+).
 16.20 Т/с «Пес». (16+).
 19.00 «Сегодня». (16+).
 19.25 Т/с «Пес». (16+).
 23.15 «В жизни только раз бывает 65». Юбилейный концерт И. Крутого. (12+).
 01.15 «Их нравы».
 01.55 Т/с «Брачный контракт». (16+).

- СРЕДА, 8 января**
- РГВК**
- 06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
 07.40 Мультфильм 0+
 08.00 «Заряжайся!» 0+
 08.05 Телевизионный спектакль «Приключения мушкетеров» 0+
 08.40 Д/ф «Дети Зоды» 12+
 08.55 «Заряжайся!» 0+
 09.05 Х/ф «Тайна синих гор»
 10.25 Концерт Государственного академического Северного русского народного хора г. Архангельск 0+
 12.45 Х/ф «Летучая мышь»
 15.25 Д/ф «Обыкновенное чудо Камила Чугуева»
 16.10 Мультфильм 0+
 16.30, 19.30, 00.30 Время новостей Дагестана
 16.45, 19.45, 22.30 Специальный репортаж
 16.55 Х/ф «Морской ястреб»
 18.20 «Art-клуб» 0+

- ПЕРВЫЙ**
- 06.00 Новости. (16+).
 06.10 Т/с «За пять минут до января». (12+).
 08.00 «Мир сквозь танец» Совместный концерт ансамбля танца «Лезгинка» и «Донбасс» 0+
 10.10 «Жизнь других». (12+).
 11.10 «Видели видео?»
 12.00 Новости. (16+).
 12.10 «Видели видео?»
 13.25 «Практика». (12+).
 15.25 «Повтори!» (16+).
 17.30 Т. Новка, А. Загитова в ледовом шоу «Спящая красавица».
 19.25 «Лучше всех!»
 21.00 «Время». (16+).
 21.20 Т/с «Зеленый фургон». (12+).
 23.20 «Вечерний Ургант». (16+).
 00.15 Д/ф «Элвис Пресли: Искатель», ч. 2. (16+).
 01.55 Комедия «Обезьяны продали». (12+).
 03.30 «Про любовь». (16+).
 04.15 «Наедине со всеми».

- РОССИЯ 1**
- 11:25, 20.45 Вести-Дагестан
 05.00 «Начнем с утра!»
 07.00 Т/с «Между нами девочки». (12+).
 10.10 «Сто к одному».
 11.00 «Вести».
 11.20 «Вести». Местное время.
 11.40 Т/с «Нити судьбы». (12+).
 16.00 Т/с «Тайны следствия». (12+).
 20.00 «Вести».
 20.45 «Вести». Местное время.
 21.00 Т/с «Крепостная». (12+).
 00.05 Комедия «Женить миллионера». (12+).
 03.10 Т/с «Сваты». (12+).

- НТВ**
- 05.15 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 08.00 «Сегодня». (16+).
 08.20 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 09.00 «Легенды спорта». (12+).
 10.00 «Сегодня». (16+).
 10.20 Т/с «Чернов». (16+).
 16.00 «Сегодня». (16+).
 16.20 Т/с «Пес». (16+).
 19.00 «Сегодня». (16+).
 19.25 Т/с «Пес». (16+).
 23.10 Концерт Стаса Пьехи. (12+).
 01.00 «И снова здравствуйте!»
 01.55 Т/с «Брачный контракт». (16+).

четверг, 9 января

- РГВК**
- 06.50 «Заряжайся!» 0+
 07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
 07.20 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» 12+
 08.00 «Заряжайся!» 0+
 08.05 Мультфильм 0+
 08.50 «Заряжайся!» 0+
 08.55 Д/с «Путешествие со вкусом» 16+
 09.25 Х/ф «Призраки замка Моррисвилль» 12+
 11.10 «Supre chef Дети» 0+
 11.45 «Аутодафе» 16+
 12.55 Х/ф «Кубачинская свадьба» 0+
 13.30 Д/ф «Гомер XX века»
 13.55 «Городская среда»
 14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
 14.55 Х/ф «Синарка и пасти» 0+
 16.55 «За скобками» 12+
 17.00 Х/ф «Шарф любимой»

- ПЕРВЫЙ**
- 05.00 «Доброе утро». (16+).
 09.00 Новости. (16+).
 09.25 «Доброе утро». (16+).
 09.55 «Модный приговор».
 10.55 «Жизнь здорово!» (16+).
 12.00 Новости. (16+).
 12.10 «Практика». (12+).
 15.00 Новости. (16+).
 15.15 «Давай поженимся!» (16+).
 16.00 «Мужское/Женское». (16+).
 18.00 Вечерние новости. (16+).
 18.30 «На самом деле». (16+).
 19.40 «Пусть говорят». (16+).
 21.00 «Время». (16+).
 21.30 Т/с «Зеленый фургон». (12+).
 23.30 Комедия «Красиво жить не запретишь». (16+).
 01.10 Комедия «Почему он?» (18+).
 03.10 Х/ф «Ниагара». (16+).

- РОССИЯ 1**
- 11:25, 20.45 Вести-Дагестан
 05.00 «Утро России».
 09.00 «Вести».
 09.25 «Утро России».
 09.55 «О самом главном». (12+).
 11.00 «Вести».
 11.25 «Вести». Местное время.
 11.45 Т/с «Нити судьбы». (12+).
 16.00 Т/с «Тайны следствия». (12+).
 20.00 «Вести».
 20.45 «Вести». Местное время.
 21.00 Т/с «Крепостная». (12+).
 00.05 Х/ф «Салаями». (12+).
 03.10 Т/с «Сваты». (12+).

- НТВ**
- 05.20 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
 08.00 «Сегодня». (16+).
 08.20 Т/с «Мамочка, я киллера люблю». (16+).
 10.00 «Сегодня». (16+).
 10.20 Т/с «Мамочка, я киллера люблю». (16+).
 14.00 Т/с «Невский». (16+).
 16.00 «Сегодня». (16+).
 16.20 Т/с «Невский». (16+).
 19.00 «Сегодня». (16+).
 19.25 Т/с «Пес». (16+).
 23.30 «Крик души». (12+).
 02.00 Т/с «Брачный контракт». (16+).

- ДОМАШНИЙ**
- 06.30 «6 кадров». (16+).
 06.40 «Удачная покупка». (16+).
 06.50 «По делам несовершеннолетних». (16+).
 08.50 «Давай разведемся!» (16+).
 09.55 «Тест на отцовство». (16+).
 11.50 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 12.55 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 14.45 Д/ф «Порча». (16+).
 15.15 Мелодрама «Принцесса лягушка». (Украина). (16+).
 19.00 Мелодрама «На самой грани». (Украина). (16+).
 23.05 Д/с «Предсказания: 2020». (16+).
 01.10 Д/ф «Порча». (16+).
 01.40 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
 03.10 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
 04.05 «Тест на отцовство».
 05.40 «По делам несовершеннолетних». (16+).

- ТВ-ЦЕНТР**
- 05.05 Д/ф «Фаина Раневская. Королевство маловатов!» (12+).
 06.00 Детектив «Три в одном 7». (12+).
 07.50 Детектив «Старая гвардия. Прощальная вечеринка». (12+).
 11.30 События. (16+).
 11.50 Т/с «Она написала убийство». (США). (12+).
 13.40 «Мой герой». (12+).
 14.30 События. (16+).
 14.50 Город новостей. (16+).
 15.05 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
 17.00 «Естественный отбор». (12+).
 17.50 События. (16+).
 18.20 Х/ф «Моя любимая свекровь 2». (12+).
 22.00 События. (16+).
 22.30 Д/ф «Георг Отс. Публика ждет...» (12+).
 23.40 Детектив «Восьмь бусин на тонкой ниточке»
 01.40 Петровка, 38. (16+).
 02.00 «Знак качества». (16+).

- ЗВЕЗДА**
- 06.05 Х/ф «Неподсуден».
 08.00 Новости дня.
 08.20 Т/с «Убить Сталина». (16+).
 10.00 Военные новости.
 10.05 Т/с «Убить Сталина». (16+).
 13.00 Новости дня.
 13.15 Т/с «Убить Сталина». (16+).
 14.00 Военные новости.
 14.05 Т/с «Убить Сталина». (16+).
 18.00 Новости дня.
 18.30 Х/ф «Ва-банк». (16+).
 20.35 Х/ф «Ва-банк 2, или Ответный удар». (16+).
 21.15 Новости дня.
 21.25 Х/ф «Ва-банк 2, или Ответный удар». (16+).
 22.40 Х/ф «Загадочная история». (12+).
 00.20 Х/ф «Зайчик».
 03.20 Х/ф «Живет такой парень».
 05.10 Х/ф «Добровольцы».

пятница, 10 января

РГВК
06.45 «Заряжайся!» 0+
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на аварском языке 12+

ПЕРВЫЙ
05.00 «Доброе утро». (16+).
09.00 Новости. (16+).
09.25 «Доброе утро». (16+).

РОССИЯ 1
11:25, 20.45 Вести-Дагестан
05.00 «Утро России».
09.00 «Вести».

НТВ
05.20 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
08.00 «Сегодня». (16+).

суббота, 11 января

РГВК
07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке 12+

ПЕРВЫЙ
06.00 Телеканал «Доброе утро. Суббота». (16+).
09.00 «Умницы и умники». (12+).

РОССИЯ 1
08.00 Местное время.
05.00 «Утро России». Суббота.

НТВ
05.20 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
08.00 «Сегодня». (16+).

воскресенье, 12 января

РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+

ПЕРВЫЙ
05.25 Х/ф «Золотые рога».
06.00,10.00,12.00 Новости
06.10 Х/ф «Золотые рога».

РОССИЯ 1
05.45 Х/ф «Обратный путь». (12+).

НТВ
05.20 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
08.00 «Сегодня». (16+).

КУЛЬТУРА 6 по 12 января

ПОНЕДЕЛЬНИК
06.30 М/ф «Тайна третьей планеты».
07.25 Х/ф «Проданный смех».
09.40 Д/ф «Серенгети», 5 с.

СРЕДА
06.30 М/ф: «Трое из Простоквашино», «Каникулы в Простоквашино», «Зима в Простоквашино».

ЧЕТВЕРГ
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
06.35 «Пешком...»

ПЯТНИЦА
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
Новости культуры.
06.35 «Пешком...» Москва музейная.

РАДИО

ПОНЕДЕЛЬНИК
11.10. Свадьба на селе. Музыкальная радиокомпозиция.

ПОНЕДЕЛЬНИК

11.10. Свадьба на селе. Музыкальная радиокомпозиция.

ВТОРНИК

11.10. Рождество христово.

СРЕДА

11.10. Вести «Дагестан»

Виридалайни хъсан “10”

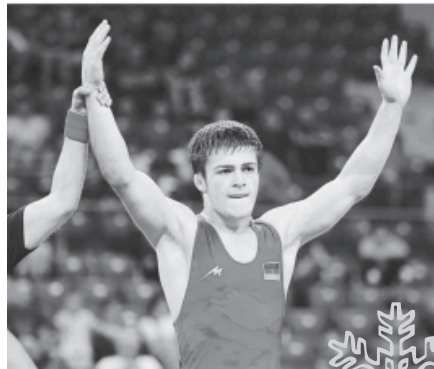
Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Гъар са йис тарихда гъатдайла, адет яз, суалар къведа: гъихътинди тир алатай йис? Квелди ам амайбурулай тафаватлу хъана? Чи рикера гъихътин гел туна? Лезги халкъдин векилри спортда къазанмишай агалкъунрикай рахайтла, 2019-йис бегъерлуди хъайдан гъакъиндай йисан къилляй-къилиз чна гайи муштулухри, миллетдин векилрин руьгъ хкажай макъалайри шагъидвалзава. Шадвилелди мадни а кар къейд ийиз кланзава хъи, лезгийрин арада спортдин рекъе еке дерекжайрив агакъзавай зурба пагъливанрин къадар йисалай-суз артух жезва. Къуй жергеяр мадни къалин хъурай! Алукънавай Цийи йисуз абурухъ мадни зурба агалкъунар хъун чи мурад я. Лезги халкъдин тивар машгъурзавай гъар са къегъал хъиз чна сагърай, аферин лугъзува. И рекъе авай жегъилриз чна, четинвилериз килиг тавуна, анжах виликди финиз эвер гузва. Къуй виридан къилел экуь рагъ, дуьнья ислягъ хъурай!

Нубатдин сеферда “Лезги газетди” чи халкъдин векилрикай 2019-йисан виридалайни хъсан цуд спортсмен хъянава. И сиягъдик чна спортдин кесерлу майданра - дуьньядин чемпионатра, къивкечвал ва Кубок патал акъажуна къизилдин медалар къачур спортсменар кутунва. Ингъе абур:

Селим Баширов

Жабраил Гъажиев

Ислам Рамазанов

Султан Жаватов

Рустам Ашурбегов

Анвар Аллагъаров

Зубаир Келбалиев

Даурен Куругълиев

Рудин Селимханов

Рамазан Ферзалиев

Дин Къуръандин илимдикай сифтегъан малуматар

Ямин МЕГЪАМЕДОВ,
диндин рекъяй алим

(Эвел - 50-52-нумрайра)

Багъа (Пак) Къуръан чирун

Мусурманри Багъа Къуръан чируниз, ам хуралай эзбер авуниз, дуьз къайдада келуниз къетпен фикир гана. Вични Пайгъамбардал (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) агакъарнавайвал. Сагъабийрин арадай Къуръан хъсандиз келдайбуру (къариъри) ва хуралай чидайбуру (гъафизри) табиинриз (сагъабийрин гуьгъуьнай атай мусурманрин несилдиз), гъар са аятдин мана ачухариз, Къуръан чирна. Гуьгъуьнлай табиинрин арада авай Къуръан хуралай чизвай ксари (гъафизри) медресеяр (мектебар) арадал гъана ва анра, гъикъ чпиз сагъабийри чирнатла (дериндай ва вири месэлайрин гъавурда тваз), гъа къайдада масабуроз Къуръан чирунив эгечна. Ихътин гълара Къуръан чирзавайбурун къадар пара хъана. Муаллимри чпин сухтайриз аятар хуралай чирзавай, чпи лагъай гафар абурув тикрариз таз, фасагъат араб члалалди сивяй сесер дуьз акъудиз вердишарна. Къейд ийин хъи, и карда абуру цийивилер ва я са гъихътин ятлани дегишвилер тунач. Къуръан Аллагъдин Расулдив (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) агакъай жуьреда чирзавай. Чи йикъара хъиз.

Багъа Къуръан келдай са шумуд жуьре ава. И жуьреяр Къуръандин келимаяр, адан гъарфар, абур лугъдай къайдаяр “ада” авун я. Вични табиинри сагъабийривай чирайвал. Чи девирда Багъа Къуръан келдай виридалайни машгъур къайдаяр ибуру я: “Асим-ан келунин къайда” (ада тарс гайи Сулейманан хва Гъафсдилай агакънава), “Нафиъ-ан келунин къайда” (Варшдилай агакънава) ва “Ад-Даврийдин келунин къайда” (Абу-Амр Аль-Басрийдил агакънава), “Къалунан келунин къайда” (Нафиъ-алай агакънава).

Багъа Къуръан “тафсир” авун (баян гун)

Къуръандин “тафсир” адан манаяр баян гана ачухарун я. Гъакъикъатда Аллагъди Багъа Къуръан келзавай кас адан манайрин гъавурда акъунин карда гъевеслу ийизва. Аллагъди лугъзува: “Соад” сурадин 29-аятда (мана): “Чна ваз (авудна) ракъурнавай Ктаб - берекатлуди я, абуру адан аятрал фикирар авун ва рикел гъун патал (насигъат) акъулрин сагъибри...”

Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) сагъабияр (Аллагъ рази хъурай чпелай) гъавурда гъат тавур Къуръандин манайрин баян гузвай. Сагъабийриз араб члал хъсандиз чизвай-вилляй ва Къуръанни араб члалал тирвилляй Къуръандин манайрин гъавурда абур регъятдиз акъуна. Яни араб члал чир хъуникай абуруз еке куьмек хъана. Са къадар вахтар алатайла, Къуръандин манайрин баянрихъ инсанрин патай муьгътежвал артух хъана.

Пайгъамбардилай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз), адан сагъабийрилай ва табиинрилай агакънавай Къуръандиз ганвай баянрикай “тафсирдин” илимдин асул пай тешкил хъанва. Адаз “Пайгъамбардилай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар

хъурай вичиз), сагъабийрилай амукънавай эсерралди ганвай тафсир” лугъзува. “Тафсирдин” и жуьре аятрин гъавурда гъатунин жигъетдай виридалайни хъсанди я. Вучиз лагъайтла, и жуьреди чаз вилик девиррин мусурманар аятрин манайрин гъавурда гъатай къайдадикай хабар гузва.

“Тафсирдин” жуьреяр

“Тафсирдин” алимри гъар жуьредин илимрин терефриз (рекъериз) фикир гунихъ галаз алакълу яз, “тафсирдин” илимдани жуьреба-жуьре хилер (терефар) арадал атанва. Мисал яз, Къуръандавай араб члалан месэлайрин, Шариатдин эмиррин ва къадагъайрин гъакъиндай, тарихдин, эдебрин ва хейлин маса крарин жигъетдай баянар (гъаф фикир) гузвай “тафсирдин” ктабар ава.

“Тафсирдин” алимри и месэладиз килигна “тафсир” къве жуьредиз пайнава:

1). “Пайгъамбардилай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз), адан сагъабийрилай ва табиинрилай амукънавай эсерралди ганвай тафсир (яни абуру аятриз ганвай баянар)”.

2). Илимдин дуьз бинедаллаз фикирдалди (акъулдалди) ганвай “тафсир” (баян).

“Тафсирдин” виридалайни хъсан жуьреяр

“Тафсирдин” жуьрейрин арада виридалайни вилик “Эсерралди ганвай тафсир” хъун герек я. Яни чун сифте нубатда гъадаз килигна кланда. Вучиз лагъайтла, ам Пайгъамбардилай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз), сагъабийрилай ва табиинрилай агакънавай “тафсир” я. Абуруз и крар виридалайни хъсандиз чизвай.

Эгер Къуръандин аятрин гъавурда гъатун патал мадни артух баянрихъ муьгътежвал аваз хъайитла ва суал алай месэлаяр винидихъ къейднавай “тафсирдин” жуьреда авачтла, “тафсир” ийизвай алимди агъадихъ галай къайдаяр (шартлар) къилиз акъудна кланда:

1. Пайгъамбардилай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз), сагъабийрилай ва табиинрилай атанвай аятрин манайрин баян хъун ва адаз аксиди гъун тавун.

2. “Тафсир” Пак Къуръанда аваз атанвай ва Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) михви Суннади баянар гана ачухарнавай умуми манайрихъ галаз сад хъун. Гъавилляй “тафсир” ийизвай касдиз а манайриз акси “тафсир” гун къадагъа я. Къейд ийин хъи, Пак Къуръандин са аятри маса аятриз баянар гузва ва садбуру муькуьбуруз аксивал ийизвач. Гъакъни Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) Пак Суннади Къуръандин умуми аятрин манайриз баян гузва ва “тафсир” ийизва.

3. “Тафсир” ийизвай касдиз хъсандиз араб члалан къайдаяр чир хъун герек я; гафари вуч манаяр къалурзаватла (акъалтлай фикир лугъзузвай сад-садахъ галаз алакълу гафарикай ибарат тир), келимаяр гъикъ туькълурдатла ва (абур) ишлемешдай жуьреярни. Пак Къуръан араб члал авудна ракъурнава. Гъакъ хъайила, адан гъавурдани гъа члалан къайдайрай акъуна кланда.

(КъатI ама)

Диндин месэлайриз талуьк суалар пайда хъайитла, ватцапдин 8-989-653-42-35 нумрадиз кхъихъ.

“Лезги газетди” диндин рекъяй алим Ямин Мегъамедов

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакъадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪБИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪБИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ

66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

66-00-64

ЯШАЙШИДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ

66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГЪИМОВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакъадин, информационный техноло-
гийрин ва массовый коммуникацийрин хиле
гуьзчивал авунин рекъай Федеральный кьул-
лугъдин Дагъустан Республикада авай Управ-
лениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистра-
ция авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гуьзвач ва абур эль-
къвена вахузвач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнавай матери-
алра гъанвай делирдин дуьзвиллин ва керчек-
виллин патахъай жавабдарвал авторрин чпин
хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован
проспект, 1 "а". Печатдин квал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахуьдай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 14.30

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 6276

(Г) - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбур я.

(12+) - Икъван яшар хъанвайбуру келрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкъала
БНК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Журналистикадин агъсакъал
Шихмурад ШИХМУРАДОВАЗ:

Шихмурадан михъи рикъни кхъинар
Адан руьгъдин гуьзелвиллин лишан я.
Дидед ч'ал мадни ийиз ширинар,
Ам къагъриман, ам баркалду Инсан я.

Уьмуьр жсенг я, чун - жергедин аскерар,
Хуьзвай руьгъдин имаратар, сенгерар.
Цийи йисуз цийи бахтар хуьрай, дуст!
Худади ваз сагълам уьмуьр гурай, дуст!

ВАЗ АЛАТАЙ ЙИСАН ДИДЕДИЗ ХЪАЙИ ЮГЪ, АЛУКЪНА-
ВАЙ ЦИЙИ ЙИСАН, ГЪАКИ ПЕШЕКАРВИЛИН СУВАРАР
ЕКЕ ГЪУЪРМЕТДИВДИ ТЕБРИКЗАВАЙ КАЗИМ КАЗИМОВ.

Цийи йис

Нурудин НАСРУЛЛАЕВ

Йиса садра кьил ч'угвадай,
Цийи йисахъ вил гала зи.
Къадай мурад кьилиз къведай,
Инанмишвал риклева зи.

Январь - мецел, живер - къецецел,
Къуьд тарам я, жеда давам.
Багъ-бустанра эллер - кивачел,
Авадан хуьн я эрзиман.

Лацу живер мугъман хуьрай,
Ярамиш хуьй сазни гъава.
Инсанвиллин илгъам гурай,
Ярашугъ хуьн я чаз дава.

Живер ц'раз, надинж къугъваз,
Иер я къуьд вичин жуьре.
Аязни кваз, назвални гъаз,
Мехъерар жен кивале-хуьре.

Квез цийи йис мубарак хуьй,
Гъар са кивале ачух рак хуьй!..

Хутун-Къазмаяр

Гъикаятчидин гъуьрметдай

Гъажи КЪАЗИЕВ

Алатай йисан 13-декабрдиз Ха-
савюрт райондин Къурушрин
хуьруьн 1-нумрадин юкъван шко-
лада писатель, таржумачи, Ст'ал
Сулейманан тиварунихъ галай
премиядин лауреат ГЪАЖИЕВ
Межид Жарасович дидедиз
хъайидалай инихъ 90 йис тамам
хъуниз талукъарнавай шадвиллин
мярекат кьиле тухвана.

Ана иштиракун патал писа-
телдин стха, зари Гъажиев Ма-
ликаз, гзаф йисара школада урус
ч'аланни литературадин тарсар
гайи шаир Хидиров Шагъназараз,
1-нумрадин юкъван школадин
тербиядин рекъай директордин
заместитель Велиметов Мегъа-
медаз, лезги ч'аланни литерату-
радин муаллимар тир Мамедов
Элескераз, Гъасанов Сейфулла-
гъаз, Дадашева Эрзидиз ва маса
юлдаширз теклифнавай.

Межид Гъажиеван уьмуьр-
дин ва яратмишунрин рекъерикай
Дагъустандин лайихлу муаллим,
и ч'арарин иесиди геьенш док-
лад авуна, адан эсеррин кьилин
игитрикай суьгъбетна. Ш.Хидиро-
ва вичи гъеле Дагъустандин гос-
университетда келдай йисара
Межид Жарасовичахъ галаз
хъайи гуьруьшрикай, вичин эсер-
риз ада къимет гайивликай ва
шиирар кхъидай цийи рекъер
къалурайдакай рикел хкана.

М.Велиметова, Э.Мамедова
Къурушар дуьзенлухриз куьч
хуьникай М.Гъажиева кхъенвай
"Им къван, имни терез" роман-
дин метлебдикай ч'ехи классра
келзавай аялриз суьгъбетна.

11-классда келзавай Ади-
гуьзелова Сафинади, Бабаева
Аидади, Велиева Гуьлсенема,
Гуьсейнова Хадижади, Мирзе-
метова Салегъади, Фаталиева
Альбинади М.Гъажиеван "Им
къван, имни терез" романдай
ч'укар тагъсирдайвал келна.

Играми газет келзавайбур! Суваррин ийкъарихъ галаз
алакъалу яз, газетдин 2-нумра жуьмя юкъуз (10-январдиз) акъ-
атда.

Лезги литературадин 2020-йисан календарь

Ялцугъ Эмин (1670-1715) — 350 йис.
Ахъегъ Мирзе Али (1770-1859) — 250 йис.
Мазали Али (1770-1820) — 250 йис.
Сфи эфенди (1770-1835) — 250 йис.
Ярагъ Мегъамед (1770-1838) — 250 йис.
Тагъиржал Эмиралли (1790-1846) — 230 йис.
Миграгъ Мардали (1820-1927) — 200 йис.
Ст'ал Саяд (1880-1900) — 140 йис.
Шамхалов Идрис (1880-1944) — 140 йис.
Гъажиев Сейфудин (1900-1981) — 120 йис.
Агъмедов Назир (1910-1970) — 110 йис.
Вагъабов Исмаил (1910-1964) — 110 йис.
Фатахов Алибег (1910-1935) — 110 йис.
Сайдумов Абдулкъадир (1930-2002) — 90 йис.
Магъмудов Абдулбари (1930-2014) — 90 йис.
Асеф Мегъман (1930-2015) — 90 йис.
Яралиев Якъуб (1930-1991) — 90 йис.
Исаева Бажиханум (1940) — 80 йис.
Мегъамедов Тажидин (1940) — 80 йис.
Набиев Райсудин (1940) — 80 йис.
Сайдумов Эйзудин (1950) — 70 йис.
Гъажимурадова Римма (1960) — 60 йис.
Гъасанова Гуьзеля (1960) — 60 йис.
Шагъбалаев Шагъбала (1960) — 60 йис.
Шалбузова Айна (1960) — 60 йис.
Гъасанова Жамиля (1970) — 50 йис.

Цийи йис

гъина гъикI къаршиламишзава

3 4

* ГВИНЕЯДА Цийи йис гатун сувар я, и ч'авуз ана гзаф чи-
ми жеда. Сифте юкъуз куьчейра филер гъаз къеькеьведай адет ава.
Гъа са вахтунда инсанри манияр лугъуда ва куьуьлерда.

* БРАЗИЛИЯДА Цийи йис лацу либасар алаз къаршиламиш-
да. Рио-де-Жанейродин патарив, океандин къерехрив аквадайбур
сейр ийизвайбур, куьуьлерзавайбур, фейерверкарни карнавалар я.
Вирида океандилай тлуз сирнавиз тахтаирал эцигнавай ц'ай квай
ишигъар (свечи) рекъе твада. Гъа са вахтунда мурадни т'алабда.
Цин винелай сирнавзавай ишигъ гъикъван яргъалди жхахъ тийиз
хъайит'ла, т'алабнавай мурад кьилиз акъатуни мумкинвиллин умуд-
ни гъаькъан гзаф яз гъисабзава бразилвийри.

* ИТАЛИЯДА Цийи йисан йифиз кивале авай къван герек
амачир шейэр - фер-къацI авай къапар, ханвай ва я къазуннавай
мебель, куьгъне зат'лар гъаятдиз ва я куьчедал гадарда. Гъисабза-
вайвал, ида Цийи йисуз хизандиз хушбахтвал, хъсан крар, цийи
зат'лар гъида.

* ФРАНЦИЯДА Цийи йис алуькдалди са шумуд югъ амаз,
къилин ч'ехи килисайра нянин концертрин программаяр башламиш
жеда. Суварин ёлкаяр неинки квартирайра, куьчейра, гъак'ни кива-
лерин подъездрани эцигда. Францияда Цийи йисан йифиз вирибу-
руз хъсан жедайвал ийиз алахъда. Шегъеррин бязи ресторана
пулсуздаказ тлуьнар неэ ва суварин недай шейэр авай "Рождественский
зимбил (корзинка)" къачуз жеда.

* ГОЛЛАНДИЯДА Цийи йисан столдал къене кишмиш туна
чранвай таза т'унут'лар эцигда. Абур кайванийри йиса анжах са се-
ферда гъазурда. Голландия хътин уьлкведа, гъелбетда, гимийрини
чпикай хабар тагана тадач: абур Цийи йис йифен кьулариз гудок-
рин салютдалди къаршиламишда.

Столдал жуьреба-жуьре няметар гъикъван гзаф ва дадлубур
хъайит'ла, гъаькъан хъсан яз гъисабда.

Къуй Цийи йис ислягъди, хушбахтлуди, бахтар галайди
хуьрай!

Гъазурайди - Ш. ШИХМУРАДОВ

Веьгъезва за кам

Хазран КЪАСУМОВ

Ракънин сацахар аватуй чилел, Гъевечи-ч'ехидан шад хуьрай
Хъвер хуьрай вири инсанрин риклер,
Клан яз гъар садан варцел сивел, Жегъилрихъ хуьрай ашкъидин
Цийи йисаз веьгъезва за кам. мел-мехъер, Лугъуз инсанриз - ша ийин
Килигуналди тух жезвач кьуьлер,
Шад жез акурла гуьлуьшан кьастар,
Бул хуьрай лугъуз чи вилер, Ацукъна суфрадихъ, киватI
Цийи йисаз веьгъезва за кам. чуйллер, хъана дустар,
Берекат-бегъер, Суварин сагълуьгъдай жхажна
Цийи йисаз веьгъезва за кам. тостар,
Цийи йисаз веьгъезва за кам. Цийи йисаз веьгъезва за кам.

"ЛГ"-дин 52-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:
ДУЪЗ ЦАРАРА: 4. Муьткъер. 5. Уьмуьр. 6. Къияс. 10. Лаклаб. 11. Каруш. 14.
Лагерь. 15. Чарпай. 17. Мубарак.
ТИК ЦАРАРА: 1. Ички. 2. Куьуьгъур. 3. Селим. 5. Уьлуьган. 7. Сиясат. 8.
Авамвал. 9. Усугъчай. 12. Тарту. 13. Асала. 16. Къай.